

Laiškai lietuviams

vasaris / february 1988

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖ	37	Danutė Bindokienė
TIKRASIS DŽIAUGSMAS	41	Chiara Lubich
EILĖRAŠČIAI	42	Alfonsas Tyruolis
600 METŲ DIEVO RANKOSE	43	Kard. J. Bernardin
DIEVAS IR MODERNIEJI MOKSLAI	45	Kun. Jonas
ATSIMINIMAI APIE ARKIV. JURGĮ MATULAITĮ	47	Vaižgantas ir M. Biržiška
LIETUVIŲ IŠEIVIJOS RELIGINIAI UŽDAVINIAI	48	Rūta Udrienė
GYVOS KRIKŠČIONISKOS DVASIOS BRUOŽAI	49	Aldona Bielskienė
AIDS IR MŪSŲ KRIKŠČIONIŠKA LAIKYSENA	50	P. Daugintis, S.J.
DANTĖS "DIEVIŠKOSIOS KOMEDIJOS" X GIESMĖS ANALIZĖ	53	V. Bagdanavičius, M.I.C.
MORALINĖ KRIZĖ IZRAELYJE	59	A. Mauragis
SKYRYBŲ KLAUSIMU	61	Juozas Vaišnys, S.J.
KĄ KRIKŠČIONYBĖ DAVĖ LIETUVAI	64	Dainius Brazaitis
TĖVYNĖJE	65	Gediminas Vakarīs
KALBA	68	Juozas Vaišnys, S.J.
KNYGOS	69	Red.
IVAIRYBĖS	70	Red.
ŠYPSULIAI	71	Red.
TRUMPAI IŠ VISUR	72	Juoz. Pr.

STATEMENT OF OWNERSHIP

LAIŠKAI LIETUVIAMS—Letters to Lithuanians—is published monthly except July and August, when bi-monthly. Its publishers and owners are the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., a non-profit religious society approved by the Roman Catholic Church. The editor is Rev. Joseph Vaišnys, S.J. The managing editor is Mrs. Aleksandra Likander. The offices of editors, publishers and management are located at 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. In the preceding 12 months "Laiškai Lietuviams" averaged a press run of 2385. Total distribution 2315 copies, mail subscription—2215, free distribution—100 copies. None (0) distributed to news agents and none (0) sold through dealers, and 72 copies are leftovers. Annual subscription is \$10.00, single copy \$1.00. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices.

Šis numeris iliustruotas Kazio Daugėlos nuotraukomis iš Šiluvos.
Viršelio piešinys — Rasos Sutkutės.

Laiškai Lietuviams — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July / August, when bimonthly, for \$10.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. POSTMASTER: Send address changes to **Laiškai Lietuviams**, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636.

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖ

DANUTĖ BINDOKIENĖ

Kiekviena pasaulio tauta iškilmingiausiai švenčia Nepriklausomybės paskelbimo šventę. Net ir tuomet, kai tauta tą nepriklausomybę yra laikinai praradusi, šventė tebešvenčiama, nors jos išilmės būna perpintos liūdesiu.

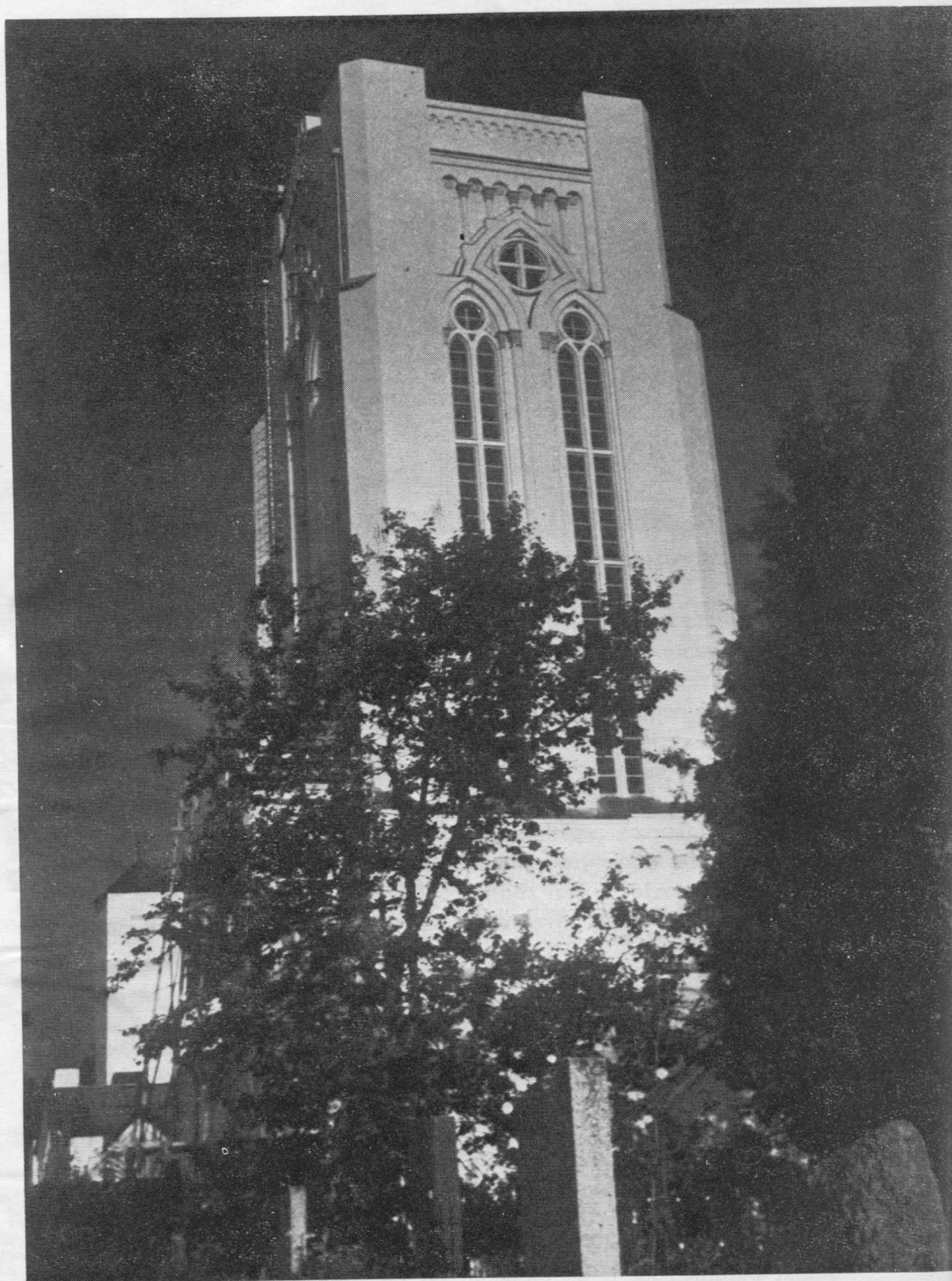
Lietuvos nepriklausomybės šventė švenčiama vasario mėn. 16 d. Tačiau Lietuva savo nepriklausomybę yra praradusi 1944 m., ir kraštą nuo to laiko valdo rusai bolševikai. Buvusios nepriklausomybės šventę švęsti Lietuvoje yra griežtai draudžiama. Už šio draudimo nepaisymą laukia sunkios bausmės.

Dabar Lietuvos nepriklausomybės šventė yra švenčiama visur, kur tik gyvena lietuviai (o jų yra visame pasaulyje). Tiek tėvynėje, tiek ir išeivijoje gyvenantys lietuviai tvirtai tiki, kad Lietuvai vėl nušvis laisvės rytas. Lietuviai nebijo kovos dėl savo teisių. Kovoti ir tikėti laisvu rytojumi jie yra nuo amžių įpratę.

Kad būtų lengviau suprasti Lietuvos kelią į nepriklausomą gyvenimą, pateikiame truputį istorijos.

Galima sakyti, kad Lietuva pirmą kartą nustojo savo nepriklausomybės 1569 m., kai Lietuvos bajorai Liublino mieste pasirašė sutartį, sujungiančią Lietuvos Didžiąją kunigaikštystę su Lenkija, sudarant vieną respubliką. Nuo to laiko lietuviai ir lenkai turėjo bendrai renkamą valdovą, bendrą seimą ir senatą, bendrus pinigus ir daugelį kitų bendrų reikalų.

Tačiau Liublino unija, nors ir daug lietuviams kainavusi, nesustiprino bendrosios Lietuvos-Lenkijos valstybės. Galingi priešai: rusai, švedai, vokiečiai ir net turkai, skubėjo pasinaudoti šios jungtinės valstybės susilpnėjimu, nuolat puldinėdami ir atsiplėšdami po dalį jos teritorijos. Dešimtmečiams ir šimtmečiams slenkant, Lietuvos-Lenkijos kaimynai taip sustiprėjo, išaugo,

Šiluvos koplyčia.

K. Daugėlos nuotr.

kad jiems priešintis darėsi per sunku. Pagaliau po eilės karų ir pralaimėjimų Rusija, Prūsija ir Austrija pirmą kartą pasidalino Lietuvos-Lenkijos žemes. Tai įvyko 1772 m. Didžioji dalis Lietuvos žemių teko Rusijai.

Lietuvos-Lenkijos ponai ir bajorai bandė stiprinti likusią valstybės dalį, pakeičiant krašto santvarką. 1791 m. buvo paruošta ir priimta nauja konstitucija. Kai ji buvo įgyvendinta respublikoje, Lietuva savo nepriklausomybės neteko antrą kartą.

Net po Liublino unijos Lietuva tebeegzistavo kaip atskira valstybė, nors ir sujungta su Lenkija. Ji turėjo savo vardą, savo kariuomenę, vyriausybę, teises, vidaus santvarką. Naujoji konstitucija panaikino Lietuvos valstybę, palikdama Lietuvą tik paprasta Lenkijos provincija.

Tačiau ir naujoji tvarkymosi sistema nepadėjo: galingieji kaimynai dar du kartus pasidalino Lietuvos-Lenkijos valstybę, paskutinį kartą 1795 metais. Lietuvos žemės vėl teko Rusijai, tik Užnemunės dalis, susisiekianti su Rytų Prūsais, perėjo Prūsijos valdžion.

Su trečiuoju padaliniu visiškai panaikinta Lietuvos-Lenkijos jungtinė valstybė. Sąjunga buvo galutinai išardyta, o abi valstybės atsidūrė skirtingų svetimųjų valdžioje.

Rusų carai valdė Lietuvą gerokai daugiau kaip 120 metų. Per tą laiką visokiomis priemonėmis buvo mėginama ir stengiamasi Lietuvą surusinti, išnaikinti katalikybę — paversti lietuvius rusais pravoslavais (stačiatikiais). Nors bajorija ir aukštuomenė buvo daugiausia sulenkėjusi ir mažai rūpinosi žmonių gerove, per tą laiką liaudis išsiaugino šviesių žmonių, kurie, išėję mokslus kad ir svetimuose kraštuose, svajojo apie savo krašto laisvę.

Vis dėlto lietuvių ir lenkų šviesuomenė nerimo. Veikdami slapta, priešinosi carų valdžiai, stengėsi ją atsikratyti. XIX a. pradžioje įvyko trys pagrindiniai sukilimai prieš rusus. Pirmasis 1831 m. Jame daugiausia pasireiškė bajorai ir kilmingieji. Nors sukilimas prasidėjo Lenkijoje, o lie-

tuviai tik prie jo prisidėjo, sukilimą numalšinę, rusai lietuvius žiauriai baudė. 1832 m. buvo uždarytas Vilniaus universitetas ir visos lietuviškos mokyklos. Įstaigose ir mokyklose įvesta tik rusų kalba. Rusai buvo įsitikinę, kad sukilimas yra lenkų įtakos lietuviams padarinys, todėl visomis išgalėmis stengėsi lietuvius atskirti nuo lenkų. Lietuviai turėjo būti paversti rusais.

Rusinimo ir pravoslavavimo darbas nesisekė. Juo labiau lietuvius valdžia spaudė, tuo stipriau jie priešinosi.

1863 m. įvyko paskutinis sukilimas. Jame dalyvavo visa tauta: aukštuomenė, kunigai, valstiečiai. Žinoma, kovoti su tokia galinga valstybe lietuvių tauta neilgai galėjo. Sukilimas buvo užgniaužtas labai greitai.

Kad sukilimai daugiau nepasikartotų, caro valdžia į Lietuvą atsiuntė generolą Mykolą Muravjovą, pagarsėjusį žiaurumu. Jis buvo paskirtas Vilniaus generalgubernatoriumi. Dėl ypatingo žiaurumo žmonės Muravjovą praminė Koriku.

Muravjovas turėjo visišką valdžią Lietuvoje. 1864 m. buvo išleistas įsakymas, draudžias spausdinti lietuviškas knygas, laikraščius ir kitokius spaudinius lotyniškais raidėmis. Knygos galėjo būti spausdinamos rusiškais raidėmis — *kirilica*. Lietuviški raštai, spausdinti rusiškais raidėmis, buvo vadinami *graždanka*.

Pačioje spaudos draudimo pradžioje graždanka išspausdinti keli elementoriai, giesmynai ir maldaknygės. Netrukus buvo apsižiūrėta, kad ne tik lietuvių kalbai gresia pavojus iš tokių graždankinių raštų, bet taip pat ir katalikų tikėjimui. Į kovą su spaudos draudimu aktyviai įsijungė kunigai ir net vyskupai. Ta kova vyko įvairiai: buvo spausdinamos lietuviškos knygos įprastomis lotyniškais raidėmis (Vilniuje ir kituose miestuose), įrašant ankstyvesnę datą — prieš spaudos draudimo įvedimą. Lietuviškos knygos buvo spausdinamos Rusijoje, kur tuo metu gyveno daug lietuvių šviesuolių, o spaudos draudimo nebuvo. Tačiau rusai greit apsižiūrėjo ir tą spausdinimą sustabdė. Pagaliau knygos buvo spaus-

dinamos kituose kraštuose — Amerikoje, Prūsijoje. Galima sakyti, kad didžiausioji lietuviškų spaudinių dalis spausdinta Prūsijoje — Tilžės mieste. Šis darbas buvo labai sėkmingas ir plačiai varomas iki spaudos draudimo atšaukimo.

Pirmasis lietuviškų raštų spausdinimu Prūsijoje, atnešimu į Lietuvą ir paskleidimu tarp žmonių ėmė rūpintis Žemaičių vyskupas Motiejus Valančius (1801-1875). Jis suorganizavo knygnešių tinklą, sėkmingai veikusi visoje Lietuvoje net 40 metų, iki buvo gražinta spauda 1904 metais.

Ar spaudos draudimas buvo sėkmingas? Rusams — ne; lietuviams — taip! Per tuos 40 metų Prūsijoje išspausdintos 1352 knygos; Amerikoje 720 spaudinių. Kasmet buvo išspausdinama apie 138.575 egzempliorių spaudinių, kurie pasiekdavo Lietuvą. Jie buvo žmonių godžiai skaitomi ir kėlė lietuvių tautinį susipratimą, žadino laisvės troškimą.

Po didžiųjų padalinių iširus Lietuvos Lenkijos valstybei, lenkų ir lietuvių didikai įvairiais būdais stengėsi atsikratyti svetimųjų valdžios ir tą valstybę vėl atkurti. Čia ypač pasireiškė lenkų uolumas. Ilgainiui lietuviai atsiskė bet kokių ryšių su Lenkija. Jie troško patys valdytis be jokios svetimos įtakos.

Pradžioje ir patys nežinojo, kokią santvarką turėtų pasirinkti, jeigu atsirastų proga išsilaisvinti iš caro valdžios. Vieni galvojo apie kunigaikštiją, kaip senaisiais laikais, kiti apie nepriklausomą modernios santvarkos valstybę.

Spaudos draudimo pradžioje buvo daugiausia spausdinamos maldaknygės ir kalendariai, bet vėliau suklestėjo pasaulietiška literatūra. Pirmasis lietuviškas laikraštis, pavadintas „Aušra“, pradėtas leisti Prūsijoje 1883 m. Jo redaktorius buvo dr. Jonas Basanavičius. „Aušra“ ir po jos pasirodęs „Varpas“, redaguotas dr. Vinco Kudirkos, kėlė lietuviuose laisvės troškimą ir ryžtą kovoti už savo teises. Daug kitų šviesuolių jungėsi į tą kovą. Įdomu, kad šie naujieji tautos žadintojai ir kovotojai dėl jos laisvės jau nebebuvo bajorų, ponų ar

kitų kilmingųjų atžalos, o lietuvių valstiečių vaikai, išsilavinę daugiausia svetimuose kraštuose, supratę, kad jų tėvynė yra Lietuva, o ne Lenkija, Rusija ar kita kuri kaimyninė šalis.

Jų nuomone, kiekvienas kraštas turi teisę pats statyti sau ateities tiltus, pats valdytis ir laisvai gyventi. Lietuva, turėjusi tokią garsią ir garbingą praeitį, tebekalbanti seniausią pasaulyje gyvąja kalba, pasižyminti turtingais papročiais, gražiomis tradicijomis, paveldėtomis iš šimtmetinio tautos kraičio, nėra nė kiek prastesnė už kitas Europos tautas: ji turi teisę gyventi laisvai. Savo pažiūras tie šviesuoliai skleidė visai tautai, kol kiekvieno lietuvių širdyje užsidegė nenugalimas laisvės siekis.

Nors rusai nesiliovė varginę krašto ir persekioję draudžiamųjų spaudinių, kurie kaip potvynis plūdo į Lietuvą, jų pastangos tik ugdė lietuvių kovos dvasią. Pagaliau lietuviams spauda gražinta 1904 m.

Pirmasis lietuviškas laikraštis po spaudos atgavimo buvo „Vilniaus žinios“. Netrukus imta spausdinti daugiau laikraščių, žurnalų, knygų. Atgijo kultūrinis gyvenimas. Dr. J. Basanavičiaus pastangomis Vilniuje įkurta Lietuvių Mokslo Draugija. Kūrėsi ir kitos mokslo bei meno draugijos, sambūriai.

Laimėję kovą su spaudos draudimu, lietuviai stengėsi žengti dar toliau ir atsikratyti rusų valdžia. Tuo metu (1905 m.) Rusijoje kilo revoliucija prieš caro valdžią. Lietuviai taip pat sukilo. Sušaukė Didįjį Vilniaus seimą, kuriame dalyvavo apie 2000 rinktų atstovų iš visos tautos, reikalavo iš rusų teisės patys savo valstybę valdyti — turėti lietuviškas mokyklas, gražinti lietuvių kalbą į valdiškas įstaigas ir viešąjį Lietuvos gyvenimą. Nors rusai revoliuciją žiauriai nuslopino, lietuviams vis dėlto pavyko išsikovoti daug laisvių. Gyvenimas po 1905 m. pasidarė šiek tiek lengvesnis.

Praslinkus devyneriems metams, kilo Pirmasis pasaulinis karas. Vokiečių ir rusų frontui einant per Lietuvą, daug tūkstančių lietuvių buvo priversti pasitraukti į Rusiją. Tačiau ir gyvendami Maskvoje,

Petrapilyje ar kituose Rusijos miestuose, lietuviai toliau puoselėjo laisvės idėjas, kūrė kultūrinį gyvenimą, ruošėsi grįžti į savo kraštą, kuriame galės laisvai, nepriklausomai nuo kitų tvarkytis.

Pirmajam pasauliniam karui pasibaigus, JAV prezidentas Vilsonas (Woodrow Wilson) kartu su kitų tautų tuometiniais vadais įkūrė Tautų Sąjungą, kurios centras buvo Šveicarijoje, Ženevos mieste. Sąjungos tikslas buvo taikiu būdu spręsti ginčus tarp tautų, kad naujo karo pavojaus būtų išvengta. Tautų Sąjungai priklausė ir Lietuva.

Pagal prez. Vilsono suformuluotas taisykles, kiekviena pasaulio tauta turinti teisę laisvai gyventi ir valdytis. Tuo pasinaudami, lietuviai sušaukė Vilniuje viso krašto atstovų suvažiavimą 1917 m. rudenį. Tas suvažiavimas išrinko Lietuvos Valstybės tarybą, kuriai pirmininkavo Antanas Smetona (jis vėliau buvo pirmasis Lietuvos prezidentas).

1918 m. vasario 16 d. Lietuvos Taryba pasirašė Nepriklausomybės paskelbimo aktą, kuriame skelbia visam pasauliui, kad atstatoma nepriklausoma, demokratiniais pagrindais sutvarkyta, Lietuvos valstybė su sostine Vilniuje. Po Aktu pasirašė visi Tarybos nariai (jų buvo 20).

TIKRASIS DŽIAUGSMAS

CHIARA LUBICH

“Visuomet džiaukitės” (1 Tes 5,16).

Mes randame tokį paskatinimą šv. Pauliaus pirmojo laiško pabaigoje tesalonikiečiams. Kvietimas džiaugtis dažnai pasikartoja jo laiškuose; tai buvo viena jo mokyimo temų. Pavyzdžiui, filipiečiams jis sakė: “Visuomet džiaukitės Viešpatyje! Ir vėl kartoju: džiaukitės!” (Fil 4,4).

Apaštalo žodžiai čia skamba labiau liepiamai, kaip raginamai. Mes galėtumėm klausti: “Ar galima įsakyti asmeniui džiaug-

tis?” Mes juk žinome, kad gyvenimas yra pilnas problemų ir rūpesčių, kurie niekada džiaugsmo nesukelia. Veikiau tai atrodytų kaip asmens padaršinimas nenusiminti ir viską priimti ramiai... bet čia džiaugsmas reiškia visai ką kita. Tai jausmas, kuris savaime iš sielos veržiasi.

Be abejo, šv. Pauliui džiaugsmas buvo viena gražiausių krikščioniško gyvenimo savybių. Džiaugsmas, galima sakyti, yra tokio gyvenimo nepaprastai būdinga žymė, duodanti labiausiai veikiantį liudijimą. Iš tikrųjų niekas jautriau nepaliečia ir nedaro didesnės įtakos kitiems, kaip asmuo, kuris šviečia džiaugsmu.

Šv. Paulius turėjo pagrindą taip tvirtinti, kad, nežiūrint sunkumų, mes visada turime džiaugtis: toks džiaugsmas yra vaisius pastangų gyventi tikrą krikščionio gyvenimą, kuris leidžia Jėzui tobulai mumyse apsigyventi; jame mes ir galime tą džiaugsmą turėti.

Jėzus yra tikrojo džiaugsmo šaltinis, nes jis duoda mūsų gyvenimui prasmę, savo šviesa jis mus veda, išlaisvina mus iš bet kokios baimės, kaip praeities, taip ir dabarties bei ateities, jis duoda mums jėgų, kad galėtumėm pasitikti visas sunkenybes ir bandymus ir pasipriešinti pagundoms.

Tačiau tai yra paslaptis, kaip visuomet būti džiaugsmingam. Toji paslaptis glūdi sukoncentruotame gyvenime Jėzuje, kada mes, tuo būdu gyvendami, leidžiame jo buvimui mumyse šviesti.

Dabar kelią mes žinome. Jėzus mumyse apsigyvena, jei mes stengiamės gyventi pagal jo žodį, ypač mylėdami jį kiekviename asmenyje, pasiryžę net gyvybę atiduoti už kiekvieną, kaip jis tai padarė už visus.

Jei artimas mus mylės, kaip mes jį mylime, tada mūsų džiaugsmui nieko netrūks (Jn 15,11), nes Jėzus bus mūsų tarpe (Mt 18,20).

Čia mąstomi žodžiai gali padėti mums liudyti tą džiaugsmą — tikrąjį džiaugsmą — ir nešti jį kitiems į pasaulį bei aplink mus.

Iš anglų kalbos išvertė KOSTAS PAULIUS

I arkivyskupą Jurgį Matulaitį

(Prie sarkofago Marijampolės bažnyčioje)

I

Arkivyskupas didis ir šventas
Ir laimėjęs karūną dangaus!
Kaip tyrai žemės dienos gyventos,
Nepaklydus klajonių takuos!

Pažiba Marijampolės krašto!
Visai Lietuvai, žvaigžde šviesi!
Pavyzdžiais mokęs mus kaip iš rašto,
Būk dabar mums paguoda gausi.

Mūs suvargusios mintys ir širdys
Kyla vis maldoje link dangaus:
Kiek aplinkui dejavimo girdis,
Kas paguos širdį liūdno žmogaus?

Bet dabar, kai bažnyčioje savo
Turim grįžusį vis prieš akis,
Mes klausysim, nes galią ji gavo,
Ką kilnioji dvasia mums sakys.

2

Dievo Tarne, garbingas, šviesiausias,
Triušęs steigt ir atkurt vienuolyną.
Kad malonių maldautų negausiās
Ar kada gi mintis ta baugino?

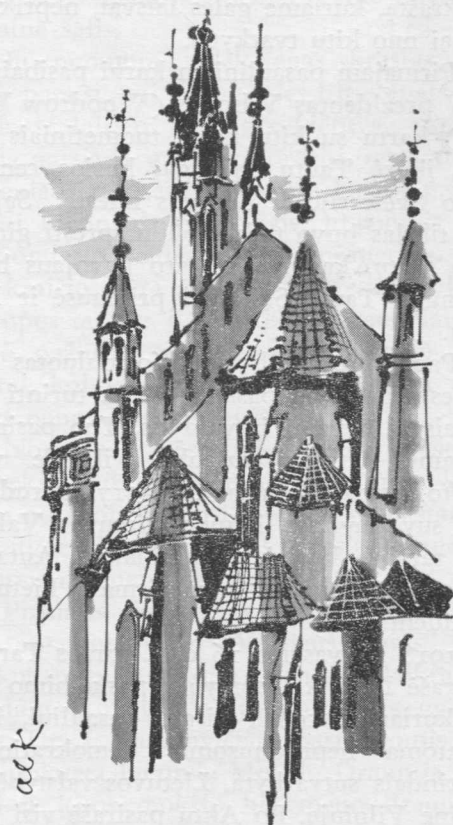
Kai po kojų Marijai sudėjai
Turtą viso gyvenimo savo,
Protą, širdį kai jai pažadėjai,
Vien ramybė širdy spinduliavo.

Kaip tikėjai, jog mūsų Tėvynė
Gal pakilt ir atgimt per Mariją,
Nes ne kartą jau mus ji apgynė,
Ir be jos mūsų žaizdos negyja.

Didis Sargas buvai Aušros Vartų,
Arkivyskupas didis ir šventas;
Nors kentėjai likimą ten kartų,
O, kaip kantriai tos dienos gyventos!

3

Kai paliegstam dvasia arba kūnu,
Būk dabar mums paguoda arčiausia.
Maloningai užtark, lai nežūna
Tie, kas tikis malonių sau gausiā.

Tad užtark mus pas Jėzų, Mariją,
Nusiskaistinti padėk mūsų sielai.
Kai ramybė klestės mūs širdy jau,
Bus ir sunkiąją naštą nešt miela.

Duok, kad būtum naudingi Tėvynai,
Kad laimėtume Tavo uolumą,
Kaip darbais sau vainiką nupynei
Ir darbais pastatei Meilės rūmą.

Arkivyskupe didis ir šventas,
Iš kurio daug kas pajėgas ima,
Te mūs dienos bus taip išgyventos,
Kad palaimintum mūsų veikimą.

Ši odė rašyta daugiau kaip prieš 50 metų, Arkivyskupo kūną perkeliant iš Kauno bazilikos kriptos į Marijampolės parapijos bažnyčią 1934 m. spalio mėn. 24 dieną. Jau tada arkiv. Jurgis Matulaitis buvo daugelio laikomas šventuoju — “in odore sanctitatis”. Jis mirė 1927 m. sausio 27 d. Kaune.

600 METŲ DIEVO RANKOSE

(Kard. Juozapo Bernardino pamokslas Lietuvos krikščionybės jubiliejaus mišių metu 1987 lapkričio 29 d.)

Čikagos bažnyčia šiandien džiaugiasi, kai švenčiame 600 metų jubiliejų Lietuvos galutinio "taip!" į Dievo kvietimą tikėti Jėzų Kristų ir tapti visuotinės bažnyčios tikinčiųjų bendrija. Savo paties ir visos arkivyskupijos vardu nuoširdžiai sveikinu visus šią popietę čia susirinkusius iš Čikagos, jos apylinkių ir kitų vyskupijų švęsti šio džiaugsmingo įvykio.

Šiandien taip pat pradedame Advento liturginį laikotarpį, tą ypatingą metą, skirtą atnaujinti savo pasitikėjimą Viešpaties ištikimumu, tą metą didesnio Viešpaties pajutimo, aktyvaus ir viltingo Viešpaties laukimo.

Palaimintasis Jurgis Matulaitis, lietuvių arkivyskupas, paskelbtas palaimintuoju per jubiliejinės iškilmės Romoje šių metų birželio 28 dieną, savo užrašuose taip rašė: "Žmogus tik tada įgyja tikrą Dievo vaikų laisvę, kai, išsineręs iš savimeilės kailio, apsisiaučia Kristaus dvasios ir malonės rūbu. Tik tada pasidaro protas aiškus, dvasia laisva, širdis plati ir atvira. Dievo meilė, įžengusi į mūsų širdį, atveria ją visiems žmonėms be jokių luomo ar tautos skirtumų".

Dievas pašaukė mus priimti Jėzų Kristų asmeniškai — į savo šeimas, bendruomenes ir tautas. Iš tikrųjų Viešpats kviečia visą žmoniją į savo taikos ir teisingumo karalystę. Šis kvietimas pasiekė Lietuvos žmones vėlyvaisiais viduramžiais, kai kitos Europos tautos jau seniai buvo tapusios krikščioniškos. Savo ir visos tautos vardu Lietuvos valdovai laisvai ir be prievartos pasakė "taip" — iš pradžių Mindaugas 1251 m. ir galutinai karalius Jogaila ir didysis kunigaikštis Vytautas 1387 m.

Pagal ano meto diplomatiją, politiniais, kultūriniais ir socialiniais sumetimais reikėjo formalių derybų. Bet po mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus atėjimo nebėra jokių

užtvarų tarp žmonių ir Dievo, nes laisvu tikėjimo priėmimu sutinkama iš Dievo priimti malones ir turėti dalį visuotinės bažnyčios rūpestyje ir paramą kiekvienam žmogui.

Šiandien, pirmąjį Advento sekmadienį, Dievo tauta meldžiasi pranašo Izaijo žodžiais: "Viešpatie, tu — mūsų tėvas. Mes esame molis, o tu — mūsų puodžius; visi mes — tavųjų rankų darbas". Šis gražus molio ir mylinčios puodžiaus rankos įvaizdis gerai išreiškia Viešpaties rūpinimąsi žmonėmis ir tikėjimo vystymąsi bei augimą. Iš pradžių Dievas tūkstančius metų formavo lietuvių tautą per gamtinę religiją, kuri brangino toleranciją visiems, artimus ryšius šeimoje, teisingumą ir didžiadvasiškumą tarpusavio santykiuose, pagarbą gamtai, kurioje gyvenama, ir žemei maitintojai. Šiuo augimo laikotarpiu Dievas dėjo lietuvių tautoje sveiką pagrindą pilnesnio gyvenimo Kristuje apreiškimui.

Išauginti pagal senąją religiją, kur iškimybė buvo matuojama kasdieniniu gyvenimu bendruomenėje, lietuviai mokėjo suprasti, kad kasdieniniu gyvenimu atsakome ir į Dievo mums rodomą ištikimumą bei pasitikėjimą mumis ir kad eucharistinė auka ypatingu būdu išreiškia šį Dievo ir žmogaus santykį.

Kai prieš penkis mėnesius rinkomės su popiežium Jonu Pauliumi prie šv. Petro kapo Romoje, girdėjome įvairiomis kalbomis reiškiamus tikėjimo žodžius iš daugelio kraštų atvykusių žmonių. Šventojo Tėvo šilti žodžiai visiems ir jo ypatingas dėmesys Lietuvos tikintiesiems įgalino mus geriau suprasti tąjį daugiau kaip šešis šimtus metų išsaugotą tikėjimo paveldą, tą dieną švenčiamą sostinėse: Romoje, Vilniuje ir Vašingtone.

Bažnyčia Lietuvoje augo žmogaus laisvės ir žiaurios priespaudos metu, gausaus derliaus ir baisaus badmečio, tragiško karo ir alinančių nelaimių, gyvo krikščioniško auklėjimo ir baisaus pagrindinių žmogaus

teisių nebojimo metu. Tikime, kad Viešpats yra ištikimas tėvas, įgudęs puodžius. Štai kodėl mes pasitikime jo rankų darbu ir norime būti nuolankūs jo mylinčiai globai mūsų gyvenimo kelyje ir Bažnyčios dvasiniame augime.

Adventas yra ypatingas metas aktyviam ir viltingam budėjimui, kada esame formuojami ateičiai. Savo ganytojiškame laiške, skirtame šiam jubiliejui, Lietuvos vyskupas mums primena: "Asmuo, gyvenęs Šventojoje Dvasioje, nėra trumparegis, bet visada pasirengęs atsiliepti į kito asmens šauksmą, net į tyliausią šauksmą, moka suprasti kitus ir veiksmingai padėti". Į šį šauksmą ir troškimą tikėjimo, teisingumo ir bendrijos mes atsakome savuoju įnašu į Bažnyčią ir per ją į pasaulį.

Lietuviai visada buvo aktyvūs savo parapijose ir rūpinosi katalikybės ateitimi savo šeimose ir bendrijose. Šią atsakingą veiklą matome Čikagoje paskutinių 120 metų laikotarpyje ir Lietuvoje, kur pasauliečiai persekiojamoje Bažnyčioje vaidina gyvybinį vaidmenį.

Noriu, kad žinotumėte, jog aš solidarizuoju su jumis ir visais jūsų tautiečiais, Lietuvoje tebegyvenančiais. Mes privalome jų niekuomet neužmiršti ir neapleisti. Mes turime būti jų balsai pasaulyje, reikalaujantys jų teisių pripažinimo.

1974 m. Vyskupų sinodas pabrėžė, kad mes visi — kunigai, vienuoliai ir pasauliečiai — esame pašaukti skelbti Evangeliją: giliai tikėti Kristų patys ir dalytis tikėjimu su kitais. 1983 m. Vyskupų sinodas kvietė tikinčiųjų bendriją gyventi taikiai tarpusavyje ir nešti taiką bei atlaidumą į pažeistą pasaulį. O šių metų sinodas pasauliečių reikalui dar labiau pabrėžė, kad kiekvienas krikščionis, pagal savo kultūrą ir padėtį, konkrečiai įsijungtų į Bažnyčios, mistinio Kristaus kūno, darbus.

Veiklus budėjimas Viešpaties atėjimui apima ir rūpinimąsi kitais. Daugelis, pavyzdžiui, yra įsijungę į veiklą atstatyti persekiojamų tikinčiųjų pagrindines žmogaus ir religines laisves, ypač Lietuvoje. Ir atrodo, kad mūsų pastangos neša vaisių, kai,

pvz., yra pažadėta grąžinti tikintiesiems atimtą Klaipėdos bažnyčią.

Aktyvus Viešpaties laukimas reikalauja nesileisti būti užliūliuojamiems grynai asmeniškų rūpesčių, o skirti savo dėmesį, laiką bei talentus kitiems. Tai reikalauja pajungti savo jėgas užpildyti spragoms mūsų parapijose, mokyklose, katalikiškose draugijose, bendruomeninėj veikloj ir visoj visuomenėj.

Kreipdamos dėmesį į savo ir kitų talentus bei reikalus, mūsų parapijos ir mažesnės bendrijos liudys, kad budriai laukiama Viešpaties, kurs visada ištikimas. "Būdami dvasios vedami, mes rodome jos veiklos mūsų tarpe palaimintus vaisius, — sako Lietuvos vyskupas, — dėmesį šventam įkvėpimui, padrąšinimą ir pasirinktiną kelią, kai įsigiliname į Kristaus Evangelijos reikšmę".

Kai švenčiame Lietuvos krikščionybės šešis šimtus metų, kai Rytų Bažnyčia rengiasi švęsti tūkstantį tikėjimo metų ir kai mes už penkerių metų ruošiamės švęsti Amerikos evangelizacijos penkių šimtų metų sukaktį, melskimės ir dirbkime, kad apaštalo Pauliaus žodžiai tikrai tiktų tikinčiųjų bendrijai, šią popietę čia susirinkusiai: "Aš nuolatos už jus dėkoju Dievui, kad dėl Jėzaus Kristaus Dievas suteikė jums savo malonę. Jis ir stiprina jus iki galo, kad išliktumėte nenusikaltę mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus dienai. Ištikimas yra Dievas, kuris jus pašaukė į savo Sūnaus, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus, bendrybę".

■ Čekoslovakijos kunigas Vaclav Maly, kuris yra pasirašęs žmogaus teisių dokumentą "Chartą 77" ir dėl to netekęs teisės eiti pareigų, vyriausybei to neleidžiant, dabar atvirame laiške kritikavo Jungtinių Tautų generalinį sekretorių Javier Perez de Cuellar, kam jis suteikė Taikos šauklio titulą su dabartiniu Čekoslovakijos režimu bendradarbiaujančiai Čekoslovakijos katalikų kunigų sąjungai "Pacem in Terris". Ši sąjunga tylėjo dėl religinių persekiojimų Čekoslovakijoje ir dėl besitęsiančio karo Afganistane. Kun. Maly pareiškė, kad ši sąjunga neturi gero vardo Vatikane ir neturi pagarbos Čekoslovakijos žmonėse.

DIEVAS IR MODERNIEJI MOKSLAI

KUN. JONAS

Galima kuo nors taip labai įsitikinti, kad atrodo taip aišku, kaip du ir du yra keturi, ir kitaip negali būti. Bet vėliau pastebima, kad iš tikrųjų yra kitaip. Per tūkstančius metų žmonija buvo įsitikinusi, kad saulė sukasi aplink žemę. Taip pat ir tų laikų astronomai mokė, jog žemė esanti visų žvaigždžių centre. Kai astronomas Kopernikas ėmė įrodinėti, kad ne žemė, o saulė yra mūsų planetų centras, kad žemė apie ją sukasi, tai daugelis jį laikė kone pamišėliu, klaidatikiu. Juk ar ne visi regim, kaip saulė eina aplink žemę? O dabar jau ir pradžios mokyklų vaikai žino, kad žemė sukasi aplink saulę.

Po paskutinio pasaulinio karo fizikos, chemijos, biologijos, kosmologijos ir astronomijos moksluose papūtė nauji vėjai. Vis daugiau ir daugiau mokslininkų ima atmesti materialistinę filosofiją, kad visata esanti tik medžiaga, kad tik tai, ką gali regėti, pasverti, apčiuopti, suuosti, laboratorijose ištyrinėti, yra tikra. O ko neapčiuopi, nematai, negirdi, tai to ir nėra. Dvasia, Dievas yra neregimi, neapčiuopiami, tai jų ir nėra. Ilgą laiką tokia pažiūra buvo išsaknijusi save moderniais ir pažangiais laikančiuose žmonėse. Jie nepagalvojo, kad jei būtų logiški, tai jiems tokie dalykai, kaip meilė, džiaugsmas, laimė, tiesa, patriotizmas, grožis, ištikimybė ir t.t., nebūtų realūs tikri, neegzistuojantys, nes jų negalima nei regėti, nei pasverti, nei laboratorijose tyrinėti. Bet taip nėra. Tie dalykai yra nepaprastai tikros ir svarbios tikrovės, nuo kurių pareina ir kiekvieno žmogaus, ir šeimų, ir tautų gerovė bei laimė. Todėl pokariniai mokslininkai vienas po kito ėmė domėtis visų pirma pačiu žmogumi, kuris yra visos kūrinijos vainikas. Jie studijuoja visą žmogų, koks jis yra su medžiaginėmis ir dvasinėmis ypatybėmis.

Vienas agnostikas (asmuo neigiąs, kad žmogus gali bet ką tikrai pažinti) chirurgas vienoje savo paskaitoje išsitarė: "Išnarpliojau kiekvieną žmogaus kūno dalelę ir niekur

neužtikau sielos". — "Gera, daktare, — atsiliepė vienas klausytojas, — Tamsta operuoja gyvus kūnus. Ar užtikai juose gyvybę?" Tokio klausimo nesitikėjęs, chirurgas pradėjo aiškinti: "Aš regiu plakančią širdį, alsuojančius plaučius, krutėnčius muskulius..." Klausėjas pertraukė chirurgą, sakdamas: "Gera, daktare, tai tiesa. Ir mes tai regime ir jaučiame. Bet tai yra tik gyvybės ženklai, o ne pati gyvybė. Kodėl jos neregime? Todėl, kad gyvybė nėra medžiaginė tikrovė, o dvasinė, kurios kūno akys negali regėti nei rankos apčiuopti. Tik tai dvasia gali tai suvokti ir suprasti. Kai Tamsai reikia prisipilti į automobilį benzino, tai dairaisi tokios stoties iškabos, ženklo. Privažiavęs stotį, neperki to ženklo, bet perki reikalingą skystimėlį..." Taip pasibaigė chirurgo pokalbis su klausėju. Geras chirurgas buvo taip persiėmęs savo srities žiniomis ir patyrimais, kad nebesirūpino nieku kitu, kas daugybei galvojančių žmonių rūpi — jis nesugebėjo filosofiskai galvoti, t.y. ieškoti turimos po ranka tikrovės giliausios paskutinės gelmės, kurios neapčiuopia mūsų kūno joslės, bet kuri yra ne mažiau reali už patį žmogų. Šitokias žmogaus dvasios gelmių studijas senovės graikai vadino "metafizika", t.y. studijos to, kas tūno už regimojo fizinio pasaulio.

Kad mūsų laikų modernieji mokslininkai vis labiau susidomi dvasiniu žmogaus pasauliu, liudija ir gausiai jų leidžiamos knygos bei rimti straipsniai mokslų žurnaluose. Paminėsime keletą pavyzdžių. 1984 m. išėjo knyga "The new Story of Sciences". Joje yra 75 knygų bei straipsnių sąrašas. Du trečdaliai jų išleistos po 1950 metų. Kita knyga "The Intellectuals speak about God". Joje aptinkame 123 veikalų sąrašą, kurie čia vadinami šaltiniais. Tarp 1980 ir 1984 metų išspausdinta dar 41 rimtas veikalas. Ar tai nėra aiškus mokslo vyrų susidomėjimas dvasios bei religijos pasauliu?

Ar iš tiesų mūsų laikų mokslo žvaigždės

Šiluvos koplyčios detalė.

K. Daugėlos nuotr.

tiki, jog yra dvasinė tikrovė, kad religija nėra tik mitas? Profesorius Henry Morganau, daugiau kaip 40 metų dėstė fiziką garsiajame Yale universitete. Apdovanotas aštuoniais garbės doktoratais. Dvylikoje kitų universitetų jis skaitė paskaitas kaip svečias mokslininkas. Jis leido mokslų žurnalus: "American Journal of Science", "Philosophy of Science", "Review of Modern Science". Jis buvo ir Amerikos mokslų sąjungos pirmininkas bei garsiojo Einšteino bendradarbis. Paprašytas pakalbėti apie kai kurių mokslininkų griežtą nusistatymą religijos atžvilgiu, Margenau pasakė: "Dažnai sakome ir tikime, jog kone visuma rimtų mokslininkų esą antireliginės nuotaikos. Ilgą laiką ir aš pats taip galvojau. Dabar taip

nebemanau. Yra faktai, jog veikliausieji net kvantų teorijos puoselėtojai bei kitų naujybių atradėjai yra labai suinteresuoti religija. Pvz., Robert Jastrow, kuris yra geras mokslininkas, astronomas ir fizikas už Carl Sagan, yra tikintis vyras". Kai toliau Morganą paklausė, "ar būtų neprotinga atmesti Kūrėją, remiantis modernių mokslų duomenimis", jis atsakė: "Taip, būtų absoliučiai neprotinga (unreasonable), nes modernieji mokslai galutinai pripažino, jog pasaulio sutvėrimas iš nieko nėra joks prieštaravimas (contradiction)".

Profesorius Chandra Wikramasinghe drauge su prof. Sir Fred Hoyle yra pripažinti du žymiausi Britanijos mokslininkai. Neseniai jis sukėlė sensaciją, pasakydamas, kad judviejų tyrinėjimai parodė, jog turi būti Dievas. Paklaustas apie Darvino evoliucijos teoriją, Chandra atsakė: "Darvino evoliucijos teorijai patvirtinti dar niekad nėra surasta reikalingos pereinamosios formos. Nėra jokio aiškaus įrodymo jokiems pagrindiniams Darvino evoliucijos principams".

George Grinnell, mokslų istorijos profesorius McMaster universitete, rašo: "Darvinui studijuoti paskyrčiau daug laiko. Galiu gana tikrai sakyti, kad Darvinas savo teorijos neišvystė iš gamtos stebėjimų, bet jis primetė gamtai savo filosofines pažiūras ir paskui 20 metų ieškojo faktų savo teorijai patvirtinti".

Rhode Island universiteto profesorius Stephan D. Schwartz paklaustas, kodėl egzistuoja visata (universe), atsakė: "Vienintelis turimas teisingas atsakymas yra toks: pasaulis egzistuoja todėl, kad jį egzistuoti iššaukė už jo esanti galybė — Dievas. Su Dievu pasaulis turi prasmę. Visata turi prasmę todėl, kad ji yra dieviškas kūrinys, kad turi dievišką planą ir dievišką paskirtį — tikslą".

Čikagos universiteto mokslininkas Roger Sperry knygoje "Mind, Brain and Human Values" (1965) rašo: "Šamonė, valios laisvė, vertybės — šie trys dalykai yra senas dieglys mokslų šone. Materialistiniai mokslai negalėjo ir negali su jais susidoroti. Dau-

gumui mūsų tie trys dalykai yra tarp svarbiausių mūsų gyvenime. Jei kuris mokslas ima neigti jų svarbą ar net jų egzistavimą... tai tenka suabejoti to mokslo moksliskumu”.

Jean Paul Sartre (†1980), egzistencialinės filosofijos kūrėjas, žiūrėjo į pasaulį ne kaip į Dievo kūrinį, o kaip į niekybės (nothingness) karalystę, paskendusią proto tamsumoje. Trumpą laiką prieš mirtį jis prisijungė prie Dievą tikinčių mokslininkų. Į magnetofono juostelę įrašytame pokalbyje girdime jį sakant: “Nesijaučiu esąs atsitiktinum padaras, menkutė dulkelė visatoje. Jaučiuosi kažkas lauktas, paruoštas, planuotas. Trumpai tariant, esu tik Kūrėjo čia patatyta būtybė, o ta kuriančių rankų idėja išsako Dievą”.

Bene nuostabiausias visų moderniųjų mokslų atrastas dalykas yra smegenų chirurgų surastas faktas, kad žmogaus protas ir valia gali veikti be smegenų pagalbos ir be jokio žmogiško kūno organo. Wilder Penfield, nuo 1930 metų buvęs smegenų chirurgijos pionierius, savo knygoje “Mystery of Mind” aprašo savo atradimų ir patyrimų jaudinančią istoriją. Pagrindinis jo surastas faktas: “Nei proto, nei valios negalima įstatyti į jokią smegenų dalį. Smegenys yra juslių, atminties, emocijų ir judesių buveinė (seat), bet aiškiai jos nėra nei proto, nei valios organas. Todėl yra aišku, kad žmogaus intelektas ir valia neturi kūniško organo”.

Taip kalba žymiausi mūsų laikų mokslininkai. Ar tai nėra aiškus įrodymas, kad egzistuoja dvi skirtingos tikrovės: medžiaga ir dvasia? Jau Aristotelis ir Tomas Akvinietis mokė, kad dvasia, t.y. protas ir valia, nepriklauso nuo medžiagos. Jie negalėjo nė pasvajoti, kad XX-tojo amžiaus modernieji mokslininkai moderniomis priemonėmis patvirtins tokią jų galvoseną. Šiandien rimti mokslininkai ne tik neneigia Dievo ir tikėjimo, bet skelbia esant realų dvasios pasaulį; o mes, krikščionys, skelbiame, kad to dvasinio pasaulio valdovas yra Viešpats Jėzus Kristus.

(Straipsniui panaudotos žinios iš “Homilectical Pastoral Review”, 1986 m. lapkr. mėn.)

ATSIMINIMAI APIE ARKIV. JURGĮ MATULAITĮ

IŠ KANAUNINKO TUMO-VAIŽGANTO
ATSIMINIMŲ

Galop dar bent vieną epizodą. Šaukias mane vyskupas ir prašo jį nuvesti pas Joną Jablonskį. Daviau žinią Jablonskiui, kad mes kitą vakarą ateisime. Jablonskis buvo nudžiugintas tokiu garbingu vizitu ir laukė. O mudu su vyskupu, kai jau gerokai sutemo, pėsti pasileidome į kalną, į Puhlianką.

Vyskupas Jurgis sirgo tuberkulioze, dėl to kelis kartus skuto rankų ir kojų kaulus ir reikalavo, kad stipriai maitintųs. Nuo to jis buvo gerokai pasunkėjęs. Tačiau, kai pasiūliau vežėją, nes kelio bus apie du kilometrus, griežtai atsisakė ir energingai, nors stiljuliudamas dideliais savo čebatais, pasileido eiti. Nuėjom ir parėjom.

J. Jablonskį vyskupas vizitavo dviem tikslais: kaip lietuvis ir kaip kunigas. Vyskupui lietuviui itin rūpėjo lietuvių kalba. Apie tai ir buvo pradėta šnekėtis. Vyskupas Jurgis primygtinai skatino gramatininką, kad jis pirmiausia duotų linksnų mokslą tam tikroje sintaksės dalyje. Nurodinėjo, kaip dabartinė literatūrinė mūsų kalba nusususi, palyginant su gyvąja kalba; kokių prašmatnių, tiesiog neįtikėtinų konstrukcijų gyvojoje kalboje esama, o mes, svetimomis kalbomis išlavinti, to nebeįjuntame. Ir pabėrė jis keletą tikrai nugirstų, bet tikrai neįtikėtinų pavyzdžių. J. Jablonskis džiaugėsi nurodymais ir sakė pasirūpinsias tą dalį sintaksės pirmiau parengti spaudai ir lenkės vyskupui labai žemai, lyg siekdamas jam ranką pabučiuoti. Tačiau vyskupas šiaip jau pasibučiavo. Palikome Jablonskį sujaudintą.

Grižtant vyskupas vis kalbėjo, kad Jablonskis blogas, jo liga nepagydoma; kad už visa, ką gera jis yra lietuvių kultūrai davęs, mes, kunigai, privalome atsidėkoti jam rūpesčiu apie jos vėlės išganyimą, pastangomis, kad jis amželi pabaigtų ištikimu kataliku, Bažnyčios sūnum. Ir tą pa-

reigą ypatingu būdu krovė ant manęs. Pas-
kui dar pakartojo, aplankęs mane Kaune,
ir dar kartą priminė. Jam nuolat rūpėjo,
kad mūsų didvyris nenumirtų be šventų
sakramentų.

Deja, ta misija ne man teko. . .

PROFESORIAUS MYKOLO BIRŽIŠKOS ATSIMINIMAI

Prof. Mykolas Biržiška 1919 m. pra-
džioje buvo užėjęs pasitarti pas vysk. Ma-
tulaitį mokyklų klausimu, nes tuo metu
Vilnių užėmę bolševikai buvo išleidę dekretą,
draudžiantį tikybos dėstymą mokyklose.
Tuo pačiu klausimu vysk. Matulaitis buvo
žadėjęs užėti pas Biržišką į namus.

Savo pažadą jis greit įvykdė. Atėjęs na-
muose terado tik mano brolių Vaclovą, tuo
laiku buvusį bolševikų komisarą. Nežiūrint
taip didelių ideologinių skirtumų, juodu
nuoširdžiai kalbėjosi visą valandą. Mano
brolis sakėsi vyskupu Jurgiu buvęs tiesiog
sužavėtas. Jis jį vertino kaip labai kultūrin-
gą žmogų.

Susiduriant su vysk. J. Matulevičium,
man ypač krito į akis jo tolerancija; jis nie-
kad neprimedavo kitam savo nuomonės:
išdėstydamas dalyką atvirai, paprastai, ir
tiek. Jis kitiems darė įtaką savo sielos tau-
rumu. Jo žvilgsnis buvo toks gilus, viliojantis,
jog pavergdavo kiekvieną. . . Nuostabu,
kad jis net apie aiškius savo priešus atsi-
liepdavo su pagarba, laikydamas jų elgesį
paprasta žmogiška silpnybe. Nors aš ir vi-
si, kurie tik su juo turėdavo reikalų, aiškiai
jautėme, kad jis ir kaip vyskupas, ir kaip
žmogus yra už mus daug aukštesnis, tačiau
jis niekad neduodavo jokių būdų to su-
prasti. Priešingai, iš jo elgesio galėjai pa-
justi, kad jis save laiko lygiu su mumis.

Pagaliau turiu pasakyti, kad ark. J.
Matulevičius mane gerbė, vertindamas, ma-
tyt, kaip žmogų. Nors jis žinojo, kad aš
esu nutolęs nuo religijos ir katalikybės, bet
religiniais klausimais mes niekad nekalbė-
jome ir nediskutavome. Arkivyskupas J.
Matulevičius vien savo sielos taurumu ir
humaniškumu mane tiek yra paveikęs, jog

LIETUVIŲ IŠEIVIJOS RELIGINIAI UŽDAVINIAI

RŪTA UDRIENĖ

Lietuva nuo XVII šimtmečio — Mari-
jos kraštas. Marija, pasirodžiusi Šiluvos
laukuose, ragino mūsų protėvius sugrąžinti
Kristų Karalių į savo širdžių sostą. Prašė
vėl katalikiškai garbinti jos Sūnų Lietuvos
šalyje. Protėviai jos pageidavimų išklau-
sė, kalvinai išsisklaidė, ir buvo "vėl namuos
ramu".

Meksikos indėnai buvo labai nuskriaus-
ta tauta. Marija juos suramino ir savo pa-
sirodymu atnaujino šios tautos viltį.

Prancūzijoje bei Airijoje Marija apsi-
reiškė savo vaikams. Lepanto krikščionys
nugalėjo mases priešų, Marijai užtariant.
Marija motiniškai globoja jai pasišventu-
sias tautas. Ji nurodo, kaip vėl sugrąžinti
ramybę ir taiką.

Austrija liko laisva savo vieningu pa-
maldumu į Dievo Motiną. Šiuo metu Fili-
pinų tautoje vyksta kova tarp Marijai pasi-
šventusių katalikų ir bedievių komunistų.
Nikaragva dabar yra panašios kovos lau-
kas.

Marija neužmiršo savo vaikų nė šiais
laikais. Ji kalba Jugoslavijos jaunuoliams
ir Nikaragvos katekistams. O mes, lietuviai,
nuo seno būdami jos sūnūs bei dukros, tu-
rėtume atidžiau paklausti, ką ji mums sa-
ko. Jugoslavijoje Marija prašo sugrąžinti
jos Sūnaus garbinimą į modernaus gyveni-
mo sukūrį. Ten jaunimas pakluso Dievo
Motinos ašaroms. Atgailauja už jos Sūnaus
užmiršimą bei įžeidimus, atsisako tuščių
pramogų, penktadieniais pasninkauja. O ką
veikia mūsų išeivijos jaunimas? Dažnas net
nesupranta dvasiško gyvenimo vertybių.
Nikaragvoje Marija prašo vaikus mokyti
katalikų tikėjimo tiesų. O ką veikia mūsų

aš dabar, daugiausia jo dėka, vėl tapau ofi-
cialiu katalikų Bažnyčios nariu.

(Arkivyskupas Jurgis Matulevičius, Marijampolė,
1933, p. 137-138 ir 148-150)

išeivijos tėvai ir mokytojai? Dažnas net pats neatsimena tų tikėjimo tiesų.

Amerikai gresia komunizmo pavojus. Lietuviai išeiviai, jau nuo jo nukentėję, turėtų vesti kovą prieš šį pavojų. O kur mūsų kartos "dvasios milžinai"? Jau turėjome laiko prasimušti į vietinę bendruomenę. Kur mūsų žymūs vadai Amerikos lietuvių tarpe? Turime įvairių profesionalų, bet kur dvasiniai bei politiniai vadai? Ar ne laikas susirūpinti, kaip permaldauti Dievo teisingumą, skirtą šių laikų nusikaltimams? Ar ne per Mariją lietuvius turėtų maldauti Dievo Apyaizdą?

Prieš pat bolševikų revoliuciją Rusijoje Marija pasirodė Portugalijoje. Ji nurodė, kaip išmelsti pasauliui taiką, o tautoms — laisvę. Prižadėjo, kad Portugalija išliksianti ištikima katalikų tikėjimui ir bus apsaugota nuo komunizmo grėsmės. Taip ir įvyko. Kur tik žmonės vieningai paklauso savo dangiškos Motinos prašymų, ten būna "vėl namuos ramu". Dievo palaima sugrįžta drauge su jos garbinimu.

Ir išeivijos lietuviai, ir Lietuvoje gyvenantieji broliai bei sesės turi vykdyti Marijos "taikos planą". Okupuotieji opiau kreipia dėmesį, matydami, kaip tauta žudoma. O mes, laisvieji, per mažai domimės Marijos žodžiais. Dar mes nepradėjome vieningos dvasinės kovos prieš dvasinį slibiną.

Man atrodo, kad mes turėtume įsidėmėti, kokius religinius uždavinius yra nurodžiusi Marija. Mums reikia sutelkti tautines jėgas, jungtis su pasaulio katalikais ir mels-tis, kad komunistų pavergtos tautos atgautų laisvę, kad pasaulyje išgalėtų taika.

Marija mus kviečia garbinti savo Sūnų, esantį Švenč. Sakramente, garbinti jo Švenčiausiąją Širdį. Ji ragina mus kasdien kalbėti rožinį, paaukoti savo darbus ir maldas už nusidėjėlių atsivertimą. Ji pažada Dievo palaimą paklusnioms šeimoms, apsaugoti jas nuo suirimo.

Atrodo, kad Marija jau 1917 metais numatė šių dienų Bažnyčios hierarchijoje besivystančią krizę. Ji labai prašė mels-tis už Šventąjį Tėvą, kurį slegia vis labiau sunkėjanti žmonių nepaklusnumo našta. Išeivi-

GYVOS KRIKŠČIONIŠKOS DVASIOS BRUOŽAI

ALDONA BIELSKIENĖ

Norint apibūdinti gyvos krikščioniškos dvasios bruožus, reikia pagalvoti apie kasdieninį gyvenimą. Kokią įtaką mūsų gyvenimui turi žmogus, kuris stengiasi sek-ti Kristaus pavyzdžiu? Mes galime nesunkiai suprasti, kad, pavyzdžiui, misionierius, yra labai pasišventęs ir daug atsižadęs žmogus, kai jis vyksta į tolimą kraštą apaštalauti. Arba, pavyzdžiui, mes labai stebimės, kad katalikai Lietuvoje yra taip dvasiškai stiprūs, kad išdrįsta pasipriešinti religinei prie-spaudai net ir tada, kai jiems gresia kalėjimas ar ištrėmimas. Gal mes, gyvendami laisvuose kraštuose, neturime progų parodyti savo heroiskumo, bet vis tiek turime daug galimybių parodyti artimui krikščio-nišką dvasią.

Krikščioniškos dvasios bruožai žmogu-je pasireiškia, kai jis, sekdamas Kristaus pa-vyzdžiu, stengiasi tarnauti Dievui ir padėti kitiems žmonėms. Krikščioniška dvasia su-sikuria iš pozityvių dalykų: iš gerų darbų, nepraleistų progų kitam padėti, iš parody-to žmoniškumo. Krikščioniškos dvasios žmogus kitiems duoda iš to, ką jis turi: da-linasi savo gabumais, savo laiku, savo gė-rybėmis. Už dalinamąsi jis nelaukia jokio atlyginimo arba pripažinimo. Jis atjaučia kitus, dalinasi su jais savo rūpesčiais, skaus-mais, malonumais ir nemalonumais. Tokiu būdu jis gali žmogų sustiprinti, paguosti. Tai yra gero draugo ypatybės. Gerų drau-

joje mes turime ateitininkų organizaciją, turinčią daug gražių idealų, bet daugumas šios organizacijos narių, ypač jaunuolių, nepasižymi sąmoningu pamaldumu. Bet argi mes visi krikščionys, katalikai, lietu-viai, gyvenantieji ir čia, ir gimtinėje, nesa-me pašaukti visa atnaujinti Kristuje?

Jei paklausysime Marijos žodžių, būsi-me labiau verti ir savo tėvynei išprašyti laisvės, ir pasauliui taikos.

AIDS IR MŪSŲ KRIKŠČIONIŠKA LAIKYSENA

P. DAUGINTIS, S.J.

N.N., 22 metų vyras, po ilgos vidujinės kovos apsisprendžia pasisakyti savo motinai, kad jis homoseksualas ir užsikrėtęs AIDS liga. Kai jis tai pasakė, motina jį apkabino ir tarė: "Prieš dvidešimt metų padariau tik vieną klaidą — nepadariau tada aborto!" Galima įsivaizduoti, koks skaudus jam buvo toks motinos pasakymas. Tai reiškė: "Būtų buvę geriau, jeigu tavęs nebūčiau pagimdžiusi arba būčiau tave nužudžiusi".

Dabar yra daug tokių sergančiųjų. 1986 m. JAV-se AIDS liga sergančiųjų buvo 26 tūkstančiai, o dėl jos mirusių — 8 tūkstančiai. Gydytojų manymu, šia liga užsikrėtusių yra apie pusantro milijono. Šis skaičius nuolat gana smarkiai didėja.

Mūsų, lietuvių, tarpe, dar neteko girdėti

gų skaičius kartais būna labai mažas, ypač kai kitiems reikalinga kokia nors pagalba.

Krikščioniškos dvasios žmogus nėra išdidus, jis kitiems lengvai atleidžia, užmiršta įžeidimus. Atlaidumo bruožas ypač šeimoje labai svarbus. Tarp artimų žmonių labai lengvai kyla visokių nesusipratimų. Trintis tarp šeimos narių gali labai apsunkinti gyvenimą.

Krikščioniška dvasia pasirodo tada, kai žmogus į kitus žiūri su pagarba, jų neniekina, neapkalba, priima žmogų tokį, koks jis yra, toleruoja jo kitokius nusistatymus, skirtingas pažiūras, į kiekvieną stengiasi žiūrėti iš gerosios pusės.

Gyva krikščioniška dvasia mus, lietuvius, gali labai sujungti ir padėti išsilaikyti svetimoje aplinkoje, kuri mums kartais gali būti labai nepalanki.

Svarbus krikščioniškos dvasios bruožas yra įvairūs labdaros darbai: ligonių ir senelių lankymas, vargšų šelpimas, nuliūdusiųjų ir prislėgtųjų paguodimas.

Tokiais gyvos krikščioniškos dvasios bruožais persiėmus žmogus gali ir kituose žmonėse bei visoje aplinkoje skleisti tą gyvąją krikščionišką dvasią.

ja užsikrėtusių, tačiau bet kurią dieną galime išgirsti ja sergantį mums artimą žmogų, draugą, namiškį. Tad būtų neprotinga visiškai šia liga nesidomėti ir nekrikščioniška šiems ligoniams nepadėti. Užtat apie ją ir pasiryžome šiek tiek parašyti, pasinaudodami žinovų straipsniais, ypač išspausdintais "America" žurnale 1986 m. birželio 27 d. numeryje.

AIDS — PAVOJINGA, NEPAGYDOMA LIGA

AIDS — tai pirmosios raidės angliško šios ligos pavadinimo: *Acquired Immune Deficiency Syndrome* — įsigytas atsparumo (imuniteto) trūkumo kompleksas. Šios ligos virusai užpuola žmogaus *T lymphocytes*, tam tikras ląsteles, kurių veikla yra esminė, sukuriant atsparumą prieš ligas. Jos virusas užpuola, naikina ir visiškai sunaikina tas ląsteles. Tada žmogus nebeturi kuo apsiginti nuo ligų. Dėl to ši liga taip pavojinga. Gydytojai, medicinos mokslas ir farmaceutika iki šiol dar nesurado nei vaistų, nei kitokių priemonių prieš šios ligos virusus.

Po užsikrėtimo mėnesiui ar daugiau praėjus, žmogus pirmiausia pradeda jausti nuovargį, nuolat būna pakilusi temperatūra ir sutinę limfiniai mazgai. Paskui liga jau darosi aiškiau atpažįstama. Ji pereina į mirtiną tarpsnį, kai pasirodo viena ar kita liga, su kuria žmogus jau nebegali kovoti, nes neturi atsparumo. Šias ligas gydant, pasiektus rezultatus dažniausiai viršija neigiami šalutiniai efektai, ypač jėgų sunykimas, ir ligonis miršta.

1985 m. kas mėnesį San Francisco mieste mirdavo po 30, o 1987 metų balandžio mėnesį jau mirė 70 (rekordinis skaičius). Tuo metu šiame mieste buvo apie 10 tūkstančių, sergančių AIDS liga. Tarp kitų miestų, kuriuose yra daugiausia šia liga sergančiųjų, yra Niujorkas, Los Angeles, Vašingtonas.

Manoma, kad ši liga atėjo iš Centrinės Afrikos, kur yra labai daug ja sergančių. Amerikoje daugiausia ja serga homoseksu-

alai, prostitutės ir tie, kurie į venas leidžia si narkotikus Jie sudaro apie 90% visų pacientų, 10% yra kitokiais būdais užsikrėtusių.

AŠ JI NUKRYŽIUOČIAU!

Pereitais metais vienas Texas valstijos laikraštukas paskelbė, kad vietos vaikų gydytojo dr. R.J. Huse tyrimo duomenys laboratorijoje rodo, jog jis yra užsikrėtęs AIDS virusais. Labai greitai laiku šis garbingas pilietis, labai vertinamas vaikų ligų specialistas pasidarė visų vengiamu žmogum. Jo pacientų skaičius nukrito 70%. Buvo rašoma, kad jis turės uždaryti savo kabinetą. Jennifer Skinner, kuris pas jį siūsdavo savo vaikus, tai sužinojęs, sušuko: "Aš jį tuoj nukryžiuočiau, jeigu mano vaikus jis būtų užkrėtęs!"

Tai perdėta baimė, ignorancija, nekrikščioniškas elgesys. Tyrinėtojų buvo pastebėta, kad užsikrėtusiųjų AIDS liga šeimos nariai visai nėra užsikrėtę. Gydytojai nustatė, kad AIDS virusai būna žmogaus kraujyje, sėkloje, vaginoje, seilėse, ašarose. Užtat visi medicinos ekspertai sutinka, kad šis virusas gali būti perduodamas tik per kraują ir kitus minėtus kūno skysčius. Per kraują galima užsikrėsti, darant operacijas ar duodant kraujo transfuzijas, bet dabar, perpilant kitam davėjo kraują, tas kraujas tikrinamas. Gydytojai, dantistai ir medicinos personalas, aptarnaudami ligonius, privalo vartoti pirštines ir kaukes.

Tad padoriai gyvenant, neištvirkaujant, išmintingai elgiantis, nėra jokio rimto pavojaus būti užkrėtam. Tai neverta pulti į paniką, gyventi nuolatine baime ir tą baimę perduoti kitiems.

KAS YRA ARC?

Užsikrėtimas šiais virusais nevienodai reiškiasi žmonėse. Vieni, jais užsikrėtę, serga per 1-7 mėnesius, kiti gauna tik ARC (AIDS Related Complex — su AIDS susijęs kompleksas). Šių pastarųjų imunitetas tik susilpninamas, bet nepanaikinamas. Jie paprastai turi tik aukštesnę temperatūrą ir patinusius limfinius mazgus. Kartais pasitaiko ir suparalyžavimų, bet dažniau-

siai tik laikinų. Bet ji gali visiškai išsivystyti per kokius septynerius metus, bet taip atsitinka ne visuomet. Pasitaiko (1%) ir visiškai atsparių AIDS virusams.

KRIKŠČIONIŠKAS POŽIORIS Į AIDS IR ARC SERGANČIUOSIUS

Žmonės sergančių AIDS liga labai bijo. Dažnai tenka girdėti, net per radiją ir televiziją, kad tas ar anas, slaugydamas ligonį, užsikrėtė, kad tų užsikrėtusiųjų JAV-se esą apie pusantro milijono, kad tas skaičius vis didėjantis. Tų ligonių bijomasi, kaip kažkokios epidemijos, kaip raupsuotųjų. Juos atleidžia iš darbo, neįsileidžia į mokyklas, apdraudus kompanijos atima apdraudą. Daugelis juos laiko užsitarnavusiais tos ligos ir jos pasekmių, sakydami: "Turi tai, ko užsipelnei savo blogu elgesiu!"

Tačiau tai yra nežmoniška ir nekrikščioniška. Vis tiek su jais turime elgtis kaip su žmonėmis: juos suprasti, užjausti, jiems padėti. Be abejo, yra neginčijamas faktas, kad daugiausia tų ligonių yra iš tų minėtų dviejų grupių: homoseksualų ir narkotikų vartotojų. Bet taip pat yra neginčijamas faktas, kad vyrai homoseksualai ir moterys lesbianės arba iš prigimties turi šį palinkimą, arba jį igiję netinkamo auklėjimo ir ypatingų gyvenimo aplinkybių dėka. Dėl to negalima jiems mesti šimtaprocentinį kaltinimą. Mes negalime jų teisti, tegul juos teisia Dievas — jo teismas bus teisingesnis negu mūsų, nes jis geriau pažįsta žmogaus prigimtį ir visas aplinkybes.

O juk keista, kad didelė mūsų visuomenės dalis visai nesmerkia nei jaunuolių priešvedybinio lytinio santykiavimo, nei susituokusiųjų už moterystės ribų. Nesmerkia nei tų žmogžudžių, kurie kasmet nužudo apie pusantro milijono negimusių kūdikių, o smerkia tuos ligonius, kurie dažniausiai yra visai nekalti. Tad galbūt ne per daug yra perdėtas vieno kunigo pasakymas pamoksle: "Vargas jums Čikagos, Niujorko, Vašingtono gyventojai! Teismo dieną pakils prieš jus nuo AIDS mirusieji homoseksualai ir narkomanai ir pasmerks jus!"

Gal tie nelaimingieji, kurie, leisdamiesi į venas narkotikus, užsikrečia AIDS liga, gyvenime nerado meilės, supratimo, gyvenimo spaudžiami depresijos, vienatvės, liūdesio; buvo kitų išjuokti, pažeminti, atstumti. Gal tik dėl to jie pradėjo vartoti narkotikus, siekdami nusiramino, užsimiršimo, linksmesnės nuotaikos. Ar čia reikėtų jus kaltinti ir smerkti, ar greičiau tuos, kurie jus į šį kelią pastūmė?

Taigi reikėtų mums prisiminti Kristaus žodžius: "Kas iš jūsų be nuodėmės, tegul pirmas meta akmenį!.." Krikščioniškas žvilgsnis į sergančius AIDS liga turėtų derintis su Kristaus žodžiais, pasakytais svetimoteriai: "Ir aš tavęs nepasmerkiu. Eik ir daugiau nebensidėk!"

Štai ką pasakoja vienas jėzuitas klierikas: "Paskutiniu metu aš dirbau klinikoje. Sutikau apie 50 žmonių su AIDS. Tai žmonės, kurie reikalingi meilės ir atramos. Tai žmonės, kurie serga ar yra jau prie mirties. Dažnai klinikoje aš buvau pirmas asmuo, kurį jie sutikdavo po nustatytos diagnozės, kad serga AIDS. Dažnai ne aš jiems patarnaudavau, bet jie man. Jie dalindavosi su manimi savo baime, gyvenimu, liūdesiais ir džiaugsmiais bei viltimi, kad galėtų gerai praleisti dar jiems likusį gyvenimą. Jie man dėkodavo už trumpą su jais pabuvimą, linkėdami, kad aš tęščiau ir toliau meilės bei tarnystės gyvenimą.

Ar mes nesame vieni iš tų, kurie viešai ar kitaip, gal netiesiogiai prisidėjome prie jų ligos ir mirties? Man buvo malonu, kad aš, atsisveikindamas su jais, palikdavau juos besijaučiančius daug geriau, nes su jais pabuvojau ir išklausiau dalį jų gyvenimo skaudžios istorijos.

Jie yra tokie žmonės, kaip aš ir tu. Žmonės, kurie myli, juokauja, meldžiasi. Žmonės, kurie šaukia, kamuojasi, praranda viltį, jeigu jus apleidžiame. Jie gyvena mūsų kaimynystėje, mūsų bendruomenėje. Jie reikalingi kitų žmonių; jie prašo, kartais be žodžių, nes nedrįsta, mūsų pagalbos, meilės, kad jus priimtume tokius, kokie jie yra".

Šiuo išpūdžių pasidalinimu yra nuro-

dyta keli būdai, kaip jiems padėti. Svarbu juos guosti, raminti. Kai kurie jų turi gyvą kaltės pajautimą, stiprų savęs niekinimo jausmą dėl savo ankstyvesnio gyvenimo, padarytų klaidų, nusikaltimų, nuodėmių. Jiems reikia kalbėti apie Dievo gailestingumą savo vaikams, apie Išganytojo Kristaus gerumą nusidėjėliams bei meilę atstumtiesiems. Jėzus nebijojo užėti pas mutininkus, tų laikų nusidėjėlius, ar paliesti raupsuotuosius. Jis su jais kalbėdavo, juos gydavo.

Sergančius ARC ir besibaiminančius, kad jų liga neišsivystytų į AIDS, reikia skatinti ištverti, pasitikėti dieviška Apvaizda, turėti vilties. Juk Jėzus Kristus gyveno 30 metų, vis turėdamas prieš akis savo būsimą kančią. Skatinti, kad žvelgtų į jį su pasitikinčia malda ir aukos dvasia.

Jau sunkiai sergantiems AIDS liga galima pagelbėti, juos aplankant, kalbant apie priėmimą tėviškos, bet kartais sunkiai suprantamos Dievo valios, teikti jiems viltį, vidujinį gydymą ir meilę. Bet gal svarbiausia — padėti jiems suvokti savųjų kančių prasmę, jų išganomąją vertę, kenčiant drauge su Kristumi. Juk yra ir sveikų žmonių, kurie savanoriškai tampa aukomis, kad tik įrodytų savo didžiadvasišką meilę Kristui ir sieloms.

Geraisiinformuoti savo ir kitose grupėse parapijose, kur yra sudarytos grupelės šiems ligoniams pagelbėti. Ten yra daugiau žinančių ir patyrusių. Jos turi nuolatinius ryšius su vyskupijos ir viso krašto pastoraciniu AIDS centru, su jų atitinkamomis programomis. Yra tam tikslui paskirtų kunigų ir ligoninėse kapelionų. Drauge su tokiomis grupėmis yra lengviau teikti ir materialinę pagalbą, pvz., išvalyti ligonių kambarį, ligonius išprausti, slaugyti, nupirkti ir paruošti maisto, vaistų, nuvežti pas gydytoją, į ligoninę ir pan.

Visiems reikėtų stengtis kiek galima daugiau sužinoti apie šią ligą ir tas mediciniškas žinias perduoti namiškiams, vaikams, giminėms ir kitiems žmonėms. Tai padės apsisaugoti patiems ir apsaugos kitus nuo perdėtos šios ligos baimės ir su-

DANTĖS "DIEVIŠKOSIOS KOMEDIJOS DEŠIMTOSIOS DANGAUS GIESMĖS ANALIZĖ

V. BAGDANAVIČIUS, M.I.C.

SIO RAŠINIO TIKSLAS

Čia yra pastanga padaryti lietuvių visuomenei prieinamą tą pasaulį, kuris įkvėpė Dantę parašyti "Dieviškąją komediją". Viduramžinės dvasios pasaulis, kuris yra atvaizduotas šiame didingame kūrinyje, yra nelengvai prieinamas ir suprantamas šių laikų žmogui. Ne vienas dvasingas krikščionis yra prisipažinęs, kad jo pastangos išgyventi į šio kūrinio dvasią net ir po pakartotų pastangų nėra davusios patenkinamų rezultatų.

Iš tikrųjų paprasto teksto skaitymo suprasti šiam kūriniui nepakanka. Modernusis žmogus, nepasigesdamas specialaus įvado, gali skaityti Homero "Odiseją" ar Virgilio "Eneidą", bet apie "Dieviškąją komediją" to negalima pasakyti. Tarp viduramžio ir renesanso kultūrų, nepaisant betarpiško tęstinumo, yra atsiradęs toks dvasinis plyšys, kuris vienos ir kitos kultūros ryškiuosius atstovus vieną nuo kito atitolina. Lengviau renesanso žmogus rado priėjimą prie pirmųjų "Dieviškosios komedijos" dalių, pragaro ir skaistyklos, bet jis pasiliko abejingas jo dangui. Mat renesanso žmogus turėjo skonį dramatiškiems žmogaus išgyvenimams, kurie yra vaizduojami pirmose dalyse. Pirmosios šio kūrinio dalys sugebėjo įkvėpti ir vėlesnius dailininkus, bet pasiliko be dėmesio pati vadovaujanti Dantės

keltos isterijos. Remti finansiškai sergančius ir šios ligos tyrinėtojus, kad būtų greičiau surasta priemonių jai gydyti. Įvairiais būdais dvasiškai ir religiškai padėti ligoniams, už juos melstis. Reikia stengtis padėti, patarti, kad kiti saugotųsi visko, kas gali užkrėsti šios ligos virusais; stengtis su kitais susidraugauti, kad būtų galima juos kuo nors užimti ir apsaugoti nuo netinkamo draugavimo bei santykiavimo su kitais, kur yra pavojus užsikrėsti. Visokiais būdais kelti žmonių moralę ir atgrasinti nuo netinkamo gyvenimo būdo.

trilogijos dalis, kurioje poetas keliauja po dangaus sferas.

Šios analizės uždavinys yra susitelkti prie vienos dangaus giesmės ir, giliau ją panagrinėjus, išgyti raktą suprasti visą dangaus giesmių rinkinį.

Mes turime net du "Dieviškosios komedijos" vertimus į lietuvių kalbą. Prel. Jurgis Narijauskas ją išvertė 1938 metais, o Aleksio Churgino vertimas yra Vilniuje "Vagos" išleistas 1971 metais.

DEŠIMTOSIOS DANGAUS GIESMĖS TURINYS

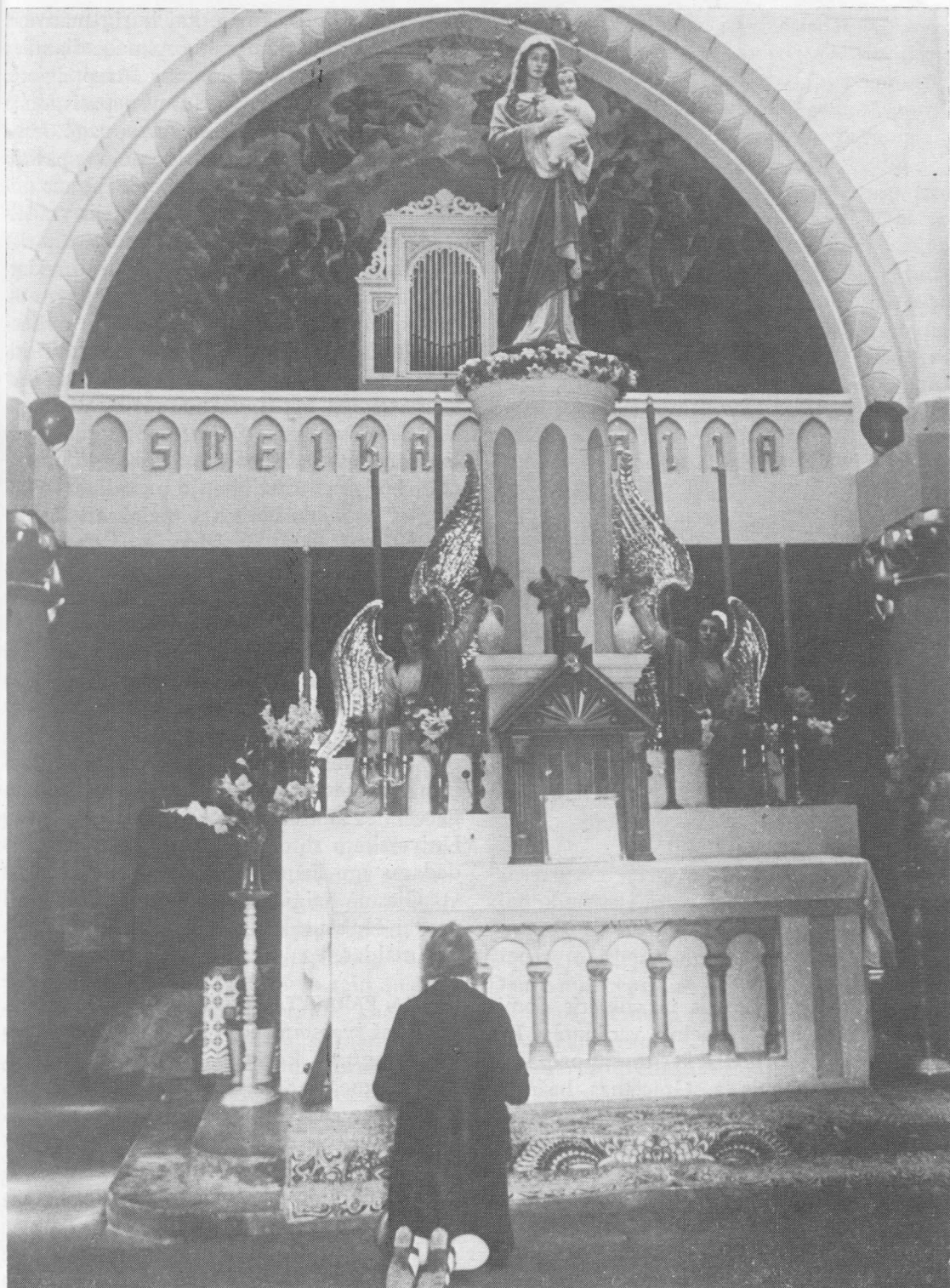
Dantė dešimtoje dangaus giesmėje kiek atsitraukia nuo Beatricės, savo nuolatinės vadovės po dangaus erdves, ir susitinka su Tomu Akviniečiu, kuris jam pristato dvylika dangaus gyventojų. Reikia neužmiršti, kad pagrindinis ir tai religinis bei dvasinis Dantės vadovas po dangų yra jo buvusi mylimoji Beatricė. Viduramžiuose mes susitinkame su visai kitokiu požiūriu į moterį, negu esame išmokyti renesanso kultūros. Renesanso kultūros moteris pirmiausia yra erotinė būtybė ir tik atskirais atvejais joje pasirodo kultūriniai bei dvasiniai bruožai. Viduramžių moteris, ypač Dantės supratimu, pirmiausia yra su visa žmogiškos būtybės pilnuma, tačiau neišskiriant to, kad ji yra jausmiškai mylima.

Bet šioje giesmėje Dantė kiek atsitraukia nuo savo pagrindinės vadovės. Ji dėl to neįsiseidžia, o tik šypsosi. Jos vieton čia atstoja šv. Tomas Akvinietis, pristatydamas kitus dangaus gyventojus. Visai nenuostabu danguje rasti šventųjų, bet idomu, kokius asmenis Dantė sugrupuoja į šį rinkinį. Čia yra ne tik Bažnyčios oficialiai pripažintų šventųjų, bet ir nepripažintų. Klausimas, prie kurio norime šiame rašinyje sustoti — pagal kokią bruožą, pagal kokią taisyklę Dantė atrinko šventuosius savo dešimtajai dangaus giesmei. Štai jų sąrašas: 1. Šv. Domininkas, dominikonų ordino įsteigėjas,

Marijos statula Šiluvos koplyčioje.

K. Daugėlos nuotr.

Šiluvos koplyčios altorius.

K. Daugėlos nuotr.

Pakelės koplytėlė tarp Šiluvos ir Tytuvėnų.

K. Daugėlos nuotr.

2. Šv. Tomas Akvinietis ir vokiečių dominikonas Albertas iš Koelno, vadinamas Didžiuoju, tačiau formaliai šventuoju pripažintas tik mūtų laikais. 3. Gracianas, bažnytinės arba kanonų teisės kūrėjas. 4. Žmogus, vadinamas Petru, kuris pats apie savo vaidmenį Bažnyčioje sako, kad jis yra panašus į vaidmenį tos moters, kuri į jos lobyną įmetė tik vieną skatiką. Aišku, kad čia kalbama apie scholastinės teologijos pradininką Petrą Lombardą. 5. Čia pasirodo šviesa, pilna meilės, apie kurią visi nori sužinoti. Tai yra karalius Saliamonas. Keista, kad čia

patenka žmogus, kurio, kai kurių manymu, visiškai nėra danguje. 6. Asmuo, šiandien vadinamas Pseudo-Dionyzas Areopagietis. Šis mistiškų raštų autorius yra pasivadinęs to žmogaus vardu iš Atėnų Areopago, kuris vienintelis iš graikų susidomėjo apaštalo Pauliaus skelbiamu mokslu apie Jėzaus prisikėlimą iš mirties. Bet iš tikrųjų jis yra šeštojo šimtmečio fantastinio kūrinio autorius apie dangaus hierarchiją. Jo raštai tik viduramžiais pateko vakarų Europon ir buvo suilaukę didelio dėmesio. 7. Niekam nežinomas ispanas, pasižymėjęs tuo, kad yra prisidėjęs prie šv. Augustino veikalo "Apie Dievo karalystę" išpopuliarinimo. 8. Viduramžiais labai vertintas filosofas Boecijus (Boetius). Jis gyveno 475-524 m., savo filosofiją rašė, būdamas kalėjime, ją pavadinęs "Filosofijos paguoda". Jis yra palaidotas Paduvos bažnyčioje. 9. Šv. Izidorius, ispanas vyskupas ir didelis kovotojas už teisingą Dievo Sūnaus supratimą bei pastangas atversti Ispanijos gotus nuo arianizmo. 10. Anglas Beda, vadinamas Garbinguoju. 11. Prancūzas augustinijonas vienuolis Ričardas iš Šv. Viktoro vienuolyno, kurio mąstymus Dantė labai vertino. 12. Paryžiaus filosofijos fakulteto profesorius Sigitas iš Brabanto. Paryžiaus universitetas čia vadinamas Šiaudų gatve, nes anksčiau ten buvusi šiaudų rinkla. Universiteto studentai klausėsi paskaitų, sėdėdami ant šiaudų kūlių.

Giesmė baigiama, kai Dievo sužadėtinės varpai šaukia tikinčiuosius kalbėti rytmetinės maldas.

KNYGA, PARAŠYTA MOTERS GARBEI

Prieš svarstant, ką reiškia ši dangaus gyventojų grupė, kurią Dantė surinko į dešimtąją giesmę, dar verta grįžti prie Beatricos, kuri vadovauja Dantei, keliaujant po dangaus erdves. Ji yra jo pagrindinė vadovė po dangų ne tik iš išorės, bet ir iš vidaus — ji yra pagrindinių krikščionybės paslapčių aiškintoja.

Daug kam kilo klausimas, kodėl Dantė parinko šiam aukščiausiam savo kelionės periodui vadovauti savo jaunystės mylimąją. Iš šios giesmės apibūdinimo galima suprasti,

kad Beatričė vaizduoja vienuolę. Mat apie ją čia yra pasakyta, kad ji yra perėjusi iš to, "kas yra gera, į tai, kas yra geriau". Tai būdingas vienuolinio gyvenimo aptarimas, katalikų vartojamas iki šių dienų. Tačiau klausimas pasilieka, kodėl Dantė savo vadovavimui dangaus erdvėse nepasirinko kokio vyskupo ar popiežiaus, ar žymaus teologo, ar kokio kankinio už tikėjimą, bet jauną mirusią moterį. Tiesa, dešimtoje giesmėje ji nėra pagrindinė vadovė. Apie ją sakoma, kad jos šviesa čia yra patekusi aptemimam, nes čia vadovauja Tomas Akvinietis. Tačiau nepaisant to, ji stovi netoli.

Visais kitais atvejais ji yra Dantei aukščiausia teologijos ir mistikos mokytoja. Šis jos vadovavimas yra net valdančio pobūdžio. Įvesdama Dantę į dangaus sferas, Beatričė sako: "Tu esi susidaręs aplink save tirštą ir klaidingą vaizdų rūką ir nematai, ką galėtum matyti, jeigu tą rūką pašalintum nuo savęs" (I giesmė, 89, 90 eil.). Toliau ji moko ji, kad toks žmogaus kilimas aukštyn, kurį jis dabar daro, yra taip pat natūralus dalykas, kaip yra natūralus vandens kritimas iš aukštai žemyn (I giesmės paskutinė strofa). Panašių pamokymų Dantė savo keliionėje gauna apskiai iš Beatričės.

Kaip šis personažas Dantei yra atsiradęs, jis aprašo savo knygelėje "Vita nuova" (Naujasis gyvenimas). Čia jis aprašo savo meilę jaunai merginai, kuri įstojo į vienuolyną, vėliau buvo perkelta į kitą miestą ir netrukus mirė. Jis ją labai jautriai mylėjo. Žmonės iš jo juokėsi ir jį įtarinėjo. Tačiau šios merginos meilė jam buvo taip susijusi su Meile, rašoma didžiąja raide, kad "niekada Meilė nesiliovė valdžiusi manęs, kad aš būčiau pasidaręs neišitikimas proto vadovavimui" (II skyr.). Šios moters meilė jo vaizduotėje yra susijusi su Išganytojo meile. Jai mirus, ši meilė nenutrūko. Jis rašė jos garbei eilėraščius. Kaip jis šioje knygelėje sako, ši meilė pasidarė jo įkvėpėja tiesos prasme. Jis taip pat suprato, kad jis pats buvo šios laikysenos kūrėjas. Tai liudija šis jo pasakymas: "Aš tiesiog pagalvojau tą švelnią moterį padaryti tiesos ekranu" (V skyr.). Atrodo, kad šis jo sujungimas tiesos

su moteria apėmė ne ją vieną, bet "visas šešiasdešimt šauniausių moterų, kurių tarpe Viešpats mano moterį buvo apgyvendinęs" (VI skyr.). Iš tų pasisakymų galima suprasti, kad Dantė yra būdingas viduramžinės moteriai pagarbos atstovas.

Šios knygelės pabaigoje Dantė rašo, kad jis apsisprendė daugiau nekalbėti apie šią moterį, ligi jis negalės tai padaryti vertingesniu būdu. Tam tikslui jis pradėjo studijuoti viską, kas tikėtų tam reikalui. Jis pasiryžo rašyti knygą. "Taigi jeigu tai patiks tam, kuriam gyvena visi, kurie gyvena, kad mano gyvenimas dar keletą metų tęstųsi, aš noriu parašyti apie ją, ko dar nėra parašyta apie jokią moterį". Reikia suprasti, kad jis čia galvoja apie savo "Dieviškosios komedijos" trečiąją dalį. Knygelė "Vita nuova" buvo parašyta 1292-1295 m., o "Dieviškąją komediją" jis pradėjo rašyti 1300 metais. (Lietuviškai "Vita nuova" yra išversta A. Tyruolio ir 1966 m. išleista Saleziečių, Castelnuovo Don Bosco).

YPATINGA DANGAUS GYVENTOJŲ GRUPĖ

Grįžkime dabar į tą šventųjų grupę, kurią Dantė yra apibūdinęs šioje giesmėje, su klausimu, kodėl čia yra parinkti kai kurie asmenys ir kai kurių nėra. Reikia pastebėti, kad Dantė į savo dangu priima ne tik tuos asmenis, kurie Bažnyčios yra paskelbti šventaisiais, bet ir tuos, kurie autoriui dėl jam žinomos priežasties čia turėtų būti. Taip, pavyzdžiui, čia nėra šv. Augustino, bet yra vienas jo idėjų populiariausias. Augustiną Dantė mini vos vieną kartą priešpaskutinėje Dangaus giesmėje tarp kitų vienuolių steigėjų. Taip pat į šią giesmę nėra įtrauktas populiarius šventasis Pranciškus Asyžietis. Tačiau apie jį plačiai kalba šv. Tomas Akvinietis vienuoliktoje dangaus giesmėje.

Dešimtoje dangaus giesmėje pirmiausia minimi trys domininkonai šventieji: jų ordino steigėjas šv. Domininkas, šv. Tomas Akvinietis ir Albertas Didysis, vėliau paskelbtas šventuoju. Šią giesmę užbaigia didelis aristotelinės filosofijos atstovas Sigitas iš Brabanto, kuris buvo ryškus Tomo Akviniečio priešas. Iš to galima daryti išvadą,

kad Dantė buvo labai savarankiškas aristotelinės filosofijos rėmėjas. Netolimas šiai galvosenai yra kuklusis, bet kartu ir reikšmingas viduramžio teologas Petras Lombardas.

Mus stebina, kad į šią grupę yra patekęs karalius Saliamonas, kuris viduramžių teologų manymu vargu ar yra išganytas. Čia jis patekęs dėl dviejų savybių: dėl to, kad jis laikomas Šv. Rašto "Giesmių giesmės" autorium ir kad jis yra pagarsėjęs teisėjo išminimi. "Giesmių giesmės" knyga yra eilėraščių rinkinys, kuriuose sužadėtinis apdainuoja savo meilę sužadėtinei, kurios atėjimo jis laukia. Nors šiandieniniai Šv. Rašto aiškintojai mano, kad ši knyga dabartine forma yra iš V šimtmečio pr. Kr., tačiau jie sutinka, kad kai kurie jos eilėraščiai savo forma liudija, jog jie yra iš ankstesnių laikų, taigi gali būti iš Saliamono laikų. Taip pat Saliamonas čia yra įtrauktas dėl savo teisėjiškos veiklos. Iki šiol jis yra garsus savo išmintingais teismo sprendimais. Šis jo sugebėjimas, matyt, plačiai buvo žinomas tais laikais, nes Sabos karalienė buvo atvykusi pas jį susipažinti su jo valstybine išmintimi. Dantė ta proga sako, kad "jei tiesa yra tiesa, tai panašaus žmogaus į jį nėra buvę".

Čia pat Dantė leidžia Tomui pristatyti teisinės vakarų kultūros pradininką Gracianą. Jis yra laikomas bažnytinės teisės kūrėju. Dantė, įjungdamas Gracianą į šią grupę, liudija, kad jis yra teisinės sistemos Bažnyčioje vertintojas. Nors tryliktame šimtmetyje buvo daug pranciškonų profesorių, kurie svarstė prigimtinių teisės klausimą, bet niekas iš jų į šią grupę nėra įtrauktas.

Tarp dangaus žiburių Dantė pastato mažą šviesą — "krikščioniškų šimtmečių gynėją". Tai yra šv. Augustino amžininkas Paulius Orozijas, kuris savo raštuose gynė krikščioniškų šimtmečių garbę prieš pažiūrą, kad krikščionybė yra sunaikinusi Romos kultūrą.

Šioje "Dieviškosios komedijos" dalyje Dantė keliauja po dangaus erdves. Galbūt ir dėl to jis į šią grupę įtraukia tariamąjį Dionyzą Areopagietį, nes jis buvo pagarsėjęs savo knyga "Dangaus hierarchija". Vi-

duramžiais nebuvo žinoma, kad ši knyga nėra apaštalo Pauliaus amžininko graiko iš Atėnų Areopago kūriny. Šią knygą Bizantijos imperatorius padovanojo Vakarų imperatoriui šv. Leonui. Dėl to jis viduramžiais Vakaruose pasidarė gyvo dėmesio objektas. Tai yra turtingos vaizduotės ir nuširdaus pamaldumo kūriny. Manoma, kad ji buvo parašyta kurio nors Rytų Bažnyčios krikščionio šeštajame šimtmetyje. Šios knygos autorius į šią grupę buvo įtrauktas greičiau dėl literatūrinės priežasties. Mat ir Dantė, kaip Dionyzas, rašo apie dangaus sritis.

Į šią grupę yra įtrauktas filosofas, stovintis ant ribos tarp senosios Romos kultūros ir krikščionybės. Tai yra Boecijus, aristotelinės filosofijos atstovas. Prasidėjęs viduramžiais aristoteliniam sąjūdžiui, Boecijus čia buvo mėgstamas. Jis yra garsus savo sugebėjimu tiksliai aptarti svarstomus dalykus. Tad įdomu, kaip jis aptaria amžinybę: "Amžinas yra tas, kuris pagauna iš laiko tobulai ir visuotinai savo gyvenimą; kuriam nieko nereikia laukti ateityje ir kuris nieko nėra praradęs iš praeities" (Contemplation of Philosophy, Modern Library, 1943 m., N.Y., 110 psl.).

Galbūt yra dar viena priežastis, dėl kurios Dantė įtraukė Boecijų į dangų. Tai yra tik aplinkybė, kad Boecijus savo studiją "Filosofijos paguoda" yra parašęs tokia forma, kur filosofija, priėmusi moters išvaizdą, į lanko kalėjime. "Kai aš atkreipiau į ją akis, atpažinau joje savo gailėtingąją seserį Filosofiją, kurios kambariuose esu praleidęs gyvenimą nuo pat savo jaunystės" (6, 7 psl.). Kaip matėme, Dantei dangaus mąstyme taip pat vadovauja išmintis moters forma. Boecijus buvo labai žiauriai nužudytas karaliaus Teodoriko įsakymu. Jo kūnas yra palaidotas Paduvos bažnyčioje.

Į šį rinkinį Dantė įtraukė ir žymų Ispanijos vyskupą šv. Izidorių galbūt dėl dviejų priežasčių: viena, kad jis buvo laikomas mokyčiausiu savo šimtmečio teologu, ir antra, kad jis buvo pasižymėjęs istorinėmis studijomis. Galbūt mums būtų buvę įdomiau, kad jo knyga apie gotų, vandalų ir švabų ka-

ralius apimantį laikotarpį ligi 621 metų. Kadangi tiek gotai, tiek vandalai savo kelionėse yra siekę Pabaltijį, tai ši studija gal galėtų ką nors patikimo pasakyti ir apie šiuos kraštus. Iš tautų kilnojimosi laikotarpio istorijos patikimo vaizdo dar niekas neturi. Dorinėms šv. Izidoriaus pažiūroms pažinti daug pasako šitoks jo sakiny: "Geriau nebūti, negu nelaimingai būti".

I ši rinkinį yra įtrauktas ir vienas anglosaksas — Beda Venerabilis. Šis titulas (venerabilis — garbintinas) jam buvo suteiktas dėl jo ypatingo protinio pranašumo. Naujaisiais laikais popiežius Leonas XIII jį pakėlė Bažnyčios daktaru. Tam, žinoma, yra pakankamai priežasčių. Jis yra daugelio literatūrinių ir mokslinių knygų autorius. Labiausiai žinoma yra jo Anglijos istorija. Jis taip pat yra rašęs ir apie pomirtinį šventųjų gyvenimą. Kritikai atkreipia dėmesį į tai, kad danguje jis neskyrė pasauliečių nuo kunigų. Leonas XIII buvo susidomėjęs pasaulietiško gyvenimo problemomis, užtat atkreipė dėmesį į Bedos mokslą. Beda yra gyvenęs 637-735 m.

Šalia ispano ir anglo, čia į dangų yra įtrauktas ir prancūzas Ričardas iš Šv. Viktoro vienuolyno, netoli Paryžiaus. Dantė apie jį duoda Tomui Akviniečiui pasakyti, kad jo mąstymai buvo aukštesni negu žmogaus. Jis yra miręs 1173 metais. Jis yra parašęs knygą apie Švenč. Trejybę. Galbūt įdomiausia yra tai, kad jis yra laikomas pirmuoju, kuris Dievo buvimą pradėjo įrodinėti iš priešastingumo principo.

Šią grupę užbaigia Paryžiaus universiteto prof. Sigitas iš Brabanto, bet prie jo reikia sustoti atskirai.

(Bus daugiau)

■ Popiežius Jonas Paulius II lapkričio 22 d. paskelbė palaimintaisiais 22 kankinius, kurie buvo Anglijoje nužudyti po to, kai karalius Henrikas VIII atsimetė nuo Katalikų Bažnyčios.

■ Belgas Jean-Marie Pfaff yra geriausias pasaulyje futbolo vartininkas. Jis yra katalikas ir rūpestingai lankosi šventadienių mišiose.

■ Bažnyčios sąrašuose yra 1.848 šventaisiais paskelbtieji.

MORALINĖ KRIZĖ IZRAELYJE

A. MAURAGIS

Bibliotekoje aptikau naują knygą "Modern Jewish Ethics, theory and practice", redaguota Marvin Fox, išleista Ohio State universiteto. Pasirodo, kad 1971 m. Izraelyje Bar-Ilan universiteto profesorių grupė įkūrė "Institute for Judaism and Contemporary Thought" — Judaizmas ir šių laikų mąstymas. Šią knygą institutas išleido į pasaulį po ilgesnių tyrinėjimų. Knyga parašyta dvylikos autorių, kurie savo straipsniuose, lyg naujos eros apaštalai, nagrinėja žydų moralės klausimą istorijos ir dabarties šviesoje.

Kodėl žydams prireikė tokio instituto? Ogi todėl, kad sionistų sukurtasis Izraelis prarado bet kokią moralę, ne tik kariaudamas su arabais, bet ir visur kitur. Senajame Įstatyme yra šie moralės principai: "Neieškok keršto ir neatsimink savo tautiečių neteisybės. Mylėk savo draugą, kaip pats save" (Kun 19,18). Šis įsakymas kalba apie savo tautiečius, bet yra čia pat ir kitas, skirtas svetimiems žmonėms: "Jeigu jūsų žemėje gyventų ateivis ir pasiliktų jūsų tarpe, to jam nepriekaištaukite, bet tebūna jis jūsų tarpe lyg čiabuvis; jį mylėkite, kaip patys save, nes ir jūs buvote ateiviai Egipto žemėje... Nedarykite jokios neteisybės teisme, svaruose ir seikėjime" (Kun 19,33-36). Šitokios moralės nė ženklo nebeliko Izraelyje. Tai suprantama, nes sionistai, būdami ateistai, jokios religinės moralės nepaiso. Izraelio kareiviai aklaui vykdo įsakymus, taip kaip vykdė naciai Hitlerio įsakymus, šaudydami žydus. Kokia ironija! Ką žydai patys iškentėjo ir smerkė, šiandien patys atsistojo budelių pusėje, kitus naikindami.

Nors žydai niekad nebuvo tvirti moralės srityje, bet šitokio amoralumo niekas nesitikėjo iš jų susilaukti, netikėjo ir patys sionistai, kad jiems teks pasirinkti Hitlerio metodus. Jie to nenumatė. Jie tikėjosi Palestinoje pavergti arabus ir ramiai gyventi, bet, deja, to ramumo jie neturi nuo pat Izraelio įsikūrimo 1948 metais. Dabar jau

aišku, kad jo neturės, iki neišnaikins visų arabų Palestinoje. Bet kaip išnaikinti, kad jų tiek daug? Taigi ir iškilo problema, kurios sionistai neįstengia išspręsti kaip tik dėl to, kad tarp žydų ir arabų nebeliko moralinių normų — jokių žmoniškų santykių. Arabai nereaguoja į Izraelio žiaurumus, į vaikų ir moterų žudymus, tikėdami, kad tai tokia Alacho valia, toks jiems skirtas likimas. Jie apgaili, apverčia savo aukas ir vėl gyvena, besipriešindami okupantui, apmėtydami akmenimis ir granatomis kareivius, nesaugodami ir nesigailėdami net ir savųjų žmonių. Vietiniai šiekai nesistengia jokiais moralinėmis priemonėmis apsaugoti ar sudrausti augančio jaunimo nuo pavojingo "žaidimo". Mokyklose mokinukai per pamokas sprendžia tokius uždavinius: "Jeigu užmuši penkis žydus šiandien, o kitą dieną kitus penkis, tai kiek būsi iš viso užmušęs žydų?" Tai ir kelia Izraeliui baime, nes arabai atrodo nenugalimi, jie turi tvirtą tikėjimą, ką žydai jau yra praradę. Žinoma, Izraelis galėtų sunaikinti visus arabus Palestinoje, bet susilauktų pasmerkimo ir gal naujo žydų persekiojimo pasaulyje.

Kaip matome, Izraelis iš žydų tautos reikalauja nežmoniškos aukos — atsižadėti tikėjimo ir moralės. Tai per didelė kaina. Nežinia, kas iš Izraelio bepaliks, kai jis atsižadės savo religinių tradicijų ir tikėjimo. Kokia gali būti ta modernioji moralė, ar ji ką bendro turės su žydiškumu? Šiandien jau daug sutiksime žydų, kurie nebesidžiaugia Izraelio valstybe — ji vienaip atrodė svajonėse, kitaip realybėje.

Izraelio atsikūrimas nėra eilinis įvykis, bet jis nėra esminis sionistų tikslams. Sionistai turi kur kas didesnius tikslus: jie planuoja valdyti pasaulį. Siono išminčių slapti protokolai prieš Pirmąjį pasaulinį karą buvo fantazija, o šiandien matome juos realizuojant su kietu pasiryžimu. Nebūtų buvę Antrojo pasaulinio karo, kaip nebūtų galėję būti nei Rusijos Didžiosios spalio revoliucijos, kuriai vadovavo 95% sionistų, siekdami pasaulinės revoliucijos, per kurią, išprovokavę karą su Vokietija, tikėjosi su-

laukti galutinio komunizmo laimėjimo pasaulyje. Taigi Antrasis pasaulinis karas yra sionistų surežisuotas. Tačiau šis planas jiems nepasisekė, pasaulinės revoliucijos nesukėlė, Vokietijos nesunaikino, šeši milijonai žydų prarado. Karas pažadino rusų tautos patriotizmą, Stalinas nusigrėžė nuo žydų, o žydai neteko privilegijų ir galios, kokią jie turėjo prieš karą. Iš to baisaus karo gimė Izraelis, kuris dar iki šiol nepradėjo vaikščioti savo kojomis ir vargu ar kada nors pradės. Jo gimimas buvo nenormalus, atsitiktinis, be teisinio ir moralinio pagrindo. Tai galėjo atsitikti tik dėl to, kad per karą dėl Amerikos prezidento Roosevelto silpno orientavimosi ir blogos sveikatos sionistai įsigalėjo visose pagrindinėse valstybės pozicijose, kaip aršiausi Vokietijos priešininkai, stropiausi nacių persekiotojai. Amerikos finansais ir ginklais Izraelis tapo Vidurio rytų nesantaikos ir karų priežastimi. Sunku patikėti, kad kada nors arabų pasaulis pamirštų Izraelį ir Ameriką, ieškotų taikos, paremtos ne morale ir teise, o prievarta ir išnaudojimu. Taigi žydų karas su arabais tampa amžinu.

Užuot išnykęs antisemitizmas, kaip buvo tikėtasi, jis auga ypač arabų valstybėse, Afrikoje, Pietų Amerikoje, Europoje, nes sionistų valdomas Izraelis prarado moralę, taip, kaip ir Hitleris karo metu, kaip Stalinas, kuriems žmogus neturėjo vertės, jeigu netarnavo partijai. Leninas tvirtino, kad du trečdaliai pasaulio žmonių gali būti išnaikinti, kad vienas trečdalis pasiliktų komunistinis. Bet tokie amoralūs režimai ilgai išsilaikyti negali. Tai gerai žino sionistai, bet jie neturi kito kelio, o konservatyvieji žydai tikisi Izraelį išgelbėti moderniąja žydiška etika. Bet kokia gali būti toji nauja moderni žydų etika? Ar tik nebus savęs apgaudinėjimas, naujas veidmainiavimo būdas? Kalbama apie moralę, kur vienos normos turėtų būti taikomos arabams, kitos užsieniečiams, kitaip sakant, vienus laikyti žmonėmis, o kitus — gyvuliais. Tai apie šią tokią moralę sionistai ir galvoja. Deja, nėra kito kelio būti žmonėmis, kaip natūrali krikščioniška moralė.

Skyrybų klausimu

Juozas Vaišnys, S.J.

Kai kurie mano, kad Katalikų Bažnyčios nusistatymas skyrybų klausimu yra per griežtas. Juk, jų nuomone, net ir Kristus leidęs skyrybas kai kuriais atvejais. Apie tai rašo šv. Matas savo evangelijoje: "O aš jums sakau: kiekvienas, kuris atleidžia žmoną, — jei ne ištvirtavimo atveju, — skatina ją svetimauti; ir jeigu kas atleistąją veda — svetimauja" (5,32). Panašiai kalbama ir kitoje vietoje: "Taigi aš jums sakau: kas atleidžia žmoną, jei ne ištvirtavimo atveju, ir veda kitą, svetimauja" (Mt 19,9). Iš čia pacituotų Evangelijos žodžių atrodo, kad svetimavimo atveju Kristus leidžia skirtis. Tad dėl ko Katalikų Bažnyčia į tai nekreipia dėmesio ir neleidžia skirtis net šiuo atveju?

Jei norime būti žmonės, jei norime santykiuoti vieni su kitais, kaip to paties Dievo Tėvo vaikai, tai turime turėti vieną bendrą moralę. Tik ji gali išgelbėti žmoniją nuo supuvimo ir sunykimo. Bet žydai nuo tos minties dar labai toli, nesvarbu ar jie būtų sionistai, ar religininkai. Jie visi save laikė išskirtine, Jahvės privilegijuota tauta, galinčia sau leisti nukrypti nuo bendrų normų. Tai matome kad ir iš to paties instituto darbų, kurie pasišovę sukurti modernią žydų moralę. O reikėtų rūpintis ne tik žydų morale, bet viso pasaulio. Kol neturėsime vienos moralės, vienodo žmogaus įvertinimo, tol negalime laukti taikos ir pilnutinio žmogaus gyvenimo.

Atsakant į šį klausimą, pirmiausia reikia pastebėti, kad kitose Šv. Rašto vietose yra labai aiškiai pasakyta, jog skyrybos yra draudžiamos be jokių išimčių. Štai kaip šv. Paulius rašo: "Susituokusiems įsakau ne aš, bet Viešpats, kad žmona nesiskirtų nuo vyro, o jei atsiskirtų, kad liktų netekėjusi arba susitaikytų su vyru; taip pat ir vyras tegul nepalieka žmonos" (1 Kor 7,10-11). Taigi, jeigu žmona su vyru negali sugyventi, jiems leidžiama skirtis, bet juodu vis tiek pasilieka moterystės ryšiu sujungti, todėl vyras negali kitos vesti, o žmona negali už kito tekėti, kol abudu yra gyvi. Tai yra aiškiai pabrėžiama ir kitoje to paties laiško vietoje: "Žmona surišta, kol jos vyras gyvas. Vyru mirus, ji laisva ir gali tekėti už ko nori, kad tik Viešpatyje" (1 Kor 7,39).

Tad matome, kad tas "griežtas" Bažnyčios mokslas apie santuoką ir skyrybas remiasi Šv. Rašto mokslu. Bet vis tiek vienas kitam kartais gal ateina į galvą mintis: "Kažin ar ir Dievas panašiai žiūri į šį klausimą?" Bet ar taip kai kurie negalvojo ir Kristaus laikais? Kalbėdamas apie moterystę, Kristus sakė, jog paties Dievo amžių pradžioje buvo taip sutvarkyta, kad vyras ir žmona paliks net savo tėvus ir vienas su kitu bus susijungę taip stipriai, kad bus lyg vienas kūnas. Ir paskui labai aiškiai pasakė: "Todėl, ką Dievas sujungė, žmogus te neišskiria!" (Mk 10,9). Tad joks žmogus žemėje neturi teisės nutraukti to ryšio, kuris yra surištas paties Dievo. Šis Kristaus mokslas net ir apaštalams buvo sunkiai suprantamas ir atrodė esąs per daug griežtas, todėl, jie, parėję namo, dar klausė Kristaus, ar iš tikrųjų negalima skirtis ir kitą vesti. Tada Kristus jiems dar kartą patvirtino: "Kas atleidžia savo žmoną ir veda kitą, tas nusikalsta pirmajai svetimavimu. Ir jei moteris palieka savo vyrą ir išteka už kito, ji svetimauja" (Mk 10,11-12). Beveik tokius pat Kristaus žodžius šiuo klausimu yra užrašęs ir šv. Lukas savo evangelijoje: "Kiekvienas, kas atleidžia savo žmoną ir veda kitą — svetimauja. Ir kas veda vyro atleistąją, taipogi svetimauja" (Lk 16,18).

Taigi tiek Morkus, tiek Lukas paduoda Kristaus mokslą, draudžiantį skyrybas be jokių sąlygų. Tik Matas lyg prideda vieną sąlygą, lyg padaro išimtį svetimavimo atveju. Atrodo, kad pagal jo užrašytus Kristaus žodžius, galima skirtis tada, jei vyras ar žmona vienas kitam yra neištikimi, jeigu vienas ar kitas svetimauja. Iš tikrųjų kai kurie protestantai šią Šv. Rašto vietą taip ir supranta — mano, kad neištikimybės atveju yra leidžiama skirtis. Katalikų Bažnyčia niekad to nepripažino ir aiškino, kad tą Mato pridėtą klauzulę reikia kitaip suprasti, nes Kristaus mokslas apie moterystės nesuardomumą yra per daug aiškus iš kitų Šv. Rašto vietų.

Daugumas Šv. Rašto aiškintojų galvojo, kad toji šv. Mato paminėta klauzulė turi būti kokia nors mažos svarbos smulkmena, nes jeigu tai būtų tokia svarbi išimtis, kuri leidžia nutraukti moterystės ryšį, apie tai būtų paminėta ir kitose evangelijose, bet, kaip jau matėme, nei šv. Morkus, nei šv. Lukas tos klauzulės nemini. Tad Šv. Rašto žinovai iki šiol mokė, jog ten Kristus greičiausiai bus turėjęs galvoje ne tikras skyrybas su teise iš naujo vesti ar tekėti, bet tik apie nutraukimą bendro gyvenimo, apie atsiskyrimą vienas nuo kito be teisės vesti ar tekėti, nes moterystės ryšys tuo atsiskyrimu nenutraukiamas. Tačiau paskutiniu metu, kai Šv. Rašto specialistai daugiau įsigilino į senąsias kalbas ir į atskirų evangelijose vartojamų žodžių reikšmę, priėjo prie kitokios išvados mūsų minėtu klausimu: toje klauzulėje yra kalbama apie skyrimąsi tokiu atveju, kai tikro moterystės ryšio nebuvo, bet kai tariamas vyras ir tariama žmona gyveno konkubinate. Aišku, kad tokiu atveju ne tik galima, bet reikia skirtis, jeigu neįmanoma tokio gyvenimo sutvarkyti, priimant tikrą, teisėtą moterystę.

Bet kaip įvyko šis naujas „atradimas“, dėl kurio pirmiau buvo kitaip galvota ir aiškinta? Dalykas komplikotas, bet drauge ir labai paprastas. Kas moka keletą kalbų, gerai žino, kad kiekvienoje kalboje yra ypatingų išsireiškimų ir žodžių, kurie, pa-

žodžiui į kitą kalbą išversti, gauna skirtingą prasmę. Verčiant ką nors iš vienos kalbos į kitą, reikia labai gerai mokėti abidvi kalbas ir visus tų kalbų niuansus. Todėl ir verčiant Šv. Raštą iš vienos kalbos į kitą, gali pasitaikyti netikslumų. Taip yra ir šiuo atveju, kai kalbama apie tą šv. Mato evangelijoje minimą išimtį, kur atrodo, kad galima skirtis svetimavimo arba neištikimybės atveju.

Originalioje hebrajų kalboje, kuria buvo parašyta šv. Mato evangelija, toje vietoje yra vartojamas žodis „zenut“. Verčiant šią evangeliją į graikų kalbą, buvo vartojamas žodis „porneia“, toliau, verčiant į lotynų kalbą — „fornicatio“, o lietuvių kalboje mes vartojame — „svetimavimas“ arba „neištikimybė“. Tačiau visi šie vertimai visiškai neatitinka hebraiško žodžio „zenut“ prasmės. Pagal naujausius kalbininkų studijų duomenis, „zenut“ to meto hebrajų kalboje reiškė „neteisėtą moterystę“ arba, kitaip sakant, konkubinatą. Todėl minėtą šv. Mato evangelijos sakinį reikėtų taip versti: „Kas tik paleidžia savo žmoną, išskiriant konkubinato atvejį, svetimauja“. Tai yra, tuo atveju, kai gyvenama tik konkubinate, bet ne teisėtoje moterystėje, ne tik galima, bet reikia skirtis.

Tiems, kurie vartojo hebrajų kalbą, tie šv. Mato žodžiai buvo visiškai suprantami, nesukelį jokie abejojimo. Bet graikų kalboje, kuria savo evangelijas rašė šv. Morkus ir šv. Lukas, atitinkamo žodžio nebuvo, todėl juodu savo evangelijose jį visiškai praleido, kadangi tai buvo tik tam tikra klauzulė, tam tikras paaiškinimas, kuris nepakeičia aiškinamojo dalyko (skyrybų) esmės.

Bet dėl ko Kristus, kalbėdamas apie moterystės nesuardomumą, pridėjo tą klauzulę, tą tariamą išimtį, kuri atrodo visai nereikalinga? Mums ji tikrai atrodo nereikalinga, savaime suprantama, tačiau ji buvo reikalinga tiems žmonėms, kuriems Kristus kalbėjo. Kristus kalbėjo hebrajų (arba aramajų) kalba. Toje kalboje nėra žodžio „žmona“, bet visais atvejais vartojamas tik vienas žodis „moteris“. Taigi, kai Kristus

aiškino, kad "kas paleidžia savo moterį ir kitą veda, tas svetimauja", žydai galėjo manyti, kad negalima paleisti ir tos moters, kuri nėra tikra žmona, o tik meilužė. Dėl to Kristus ir pridėjo tą išimtį — konkubinato atvejį.

Taigi matome, kad Bažnyčios mokslo esmė nesikeičia, gali keistis tik moksliskas kurios nors tiesos aiškinimas. Taip pat dabar gal geriau suprasime, dėl ko Katalikų Bažnyčioje nėra leidžiama kiekvienam žmogui aiškintis Šv. Raštą taip, kaip jam patinka, bet tai daryti gali tik Bažnyčios patvirtintas autoritetas. Kaip senovės rašytojų veikalams suprasti reikia ir kalbinės, ir istorinės erudicijos, taip ir Šv. Raštui suprasti reikia būti gerai susipažinusiam ir su ta kalba, kuria jis buvo parašytas, ir su anų laikų istorija bei papročiais.

Reikėtų dar keletą žodžių tarti apie *anuliaciją* (*annulment* arba: *declaration of nullity* — *negaliojimo pareiškimas*). Dabar tas anuliacijas Bažnyčia daug lengviau duoda, negu, sakykime, prieš dvidešimt ar trisdešimt metų. Kai kurie, tai žinodami, sako, kad Bažnyčia vis dėlto leidžia skirtis. Bet anuliacija nėra skyrybos, nėra vedybinio ryšio nutraukimas, tik bažnytinio tribunolo pareiškimas, kad ten jokio ryšio nebuvo, kad santuoka nebuvo galiojanti dėl kurios nors esminės priežasties. O kokios yra tos esminės priežastys? Tai tokios priežastys, kurios vedybinę sutartį padaro negaliojančią. Mat vedybos yra vyro ir moters sutartis sukurti neišardomą, iki mirties galiojančią santuoką. Jeigu tokią sutartį sudaro krikščionys, ji tampa sakramentu. Bet jeigu sutartis dėl kokios nors priežasties negalioja, tai negaunamas nė sakramentas. Tokie "sutuoktiniai" gali gyventi drauge kelias dešimtis metų, susilaukti daug vaikų, bet, Bažnyčios akimis žiūrint, jie nėra susituokę, nėra priėmę moterystės sakramento. Jeigu tos priežastys, kurios kliudė jiems teisėtai susituokti, gali būti pašalintos arba jau daugiau nebeegzistuoja, juodu gali dabar teisėtai susituokti ir priimti moterystės sakramentą.

Manome, kad ne vienas skaitytojas norėtų aiškiau ir konkrečiau žinoti, kokios gali būti tos priežastys, kurios sutartį padaro negaliojančią. Pirmiausia reikia pasakyti, kad galiojančią sutartį gali sudaryti tas, kuris yra pakankamai subrendęs ir protingas, kad žinotų, ką daro. Jis turi būti laisvas, niekieno neverčiamas. Gal vyresnieji čia prisimins ne vieną pavyzdį iš gyvenimo Lietuvoje. Kai kokia nors mergina sulaukdavo kūdikio, tai tiek ją, tiek to kūdikio tėvą ir vieni, ir kiti tėvai verste versdavo su visokiais grasinimais tuoktis. Tie vargšeliai eidavo į bažnyčią tuoktis, priversti, visiškai nenorėdami, gal net verkdami. Ar tokia santuoka buvo galiojanti? Greičiausiai, kad ne. Teko girdėti keletą kitokių pavyzdžių. Jaunasis prieš vedybas rimtai pasakojo savo draugams, kad jis veda tik "pamėginimui": jeigu matys, kad mergina bus sugyvenama, tai gerai, bet jei ne, tai atsiskirs ir ves kitą. Ar galima tokias vedybas laikyti galiojančiomis? Kitas veda ar kita teka tik su sąlyga, kad neturėtų vaikų. Tokios vedybos taip pat negalioja, nes susilaukti vaikų yra vienas pagrindinių moterystės tikslų. Kitas prieš vedybas gali nuo savo partnerio slėpti kokį nors svarbų fizinį trūkumą ar kokią ligą. Jeigu tas partneris apie tai būtų žinojęs, jokių būdu nebūtų sutikęs tuoktis. Tai štai keletas priežasčių, dėl kurių vedybinė sutartis gali negalioti, kur tokiu atveju galima lengvai gauti anuliaciją.

Kaip tą anuliacijos procesą pradėti? Pirmiausia reikia nueiti pas kurį nors papijos kunigą, gauti užpildyti specialų blanką, o paskui tas kunigas patars, ką toliau daryti. Visa procedūra gali tęstis apie metus. Kai kurie mano, kad čia didelį vaidmenį turi pinigai. Tai visiškai klaidingas galvojimas. Visa toji bažnytinė byla gali kainuoti apie du šimtai dolerių — tai tik raštinės išlaidos, bet jeigu žmogus nėra neįstengia, tai gali būti atleistas nuo bet kokio mokesčio. Anuliacijos byloje svarbiausia turėti pakankamą priežastį ir gerus liudininkus.

Ką krikščionybė davė Lietuvai

Dainius Brazaitis

Mūsų proseneliai ilgą laiką buvo pagonys. Jie garbino gamtą ir jos reiškinius. Jiems visa gamta buvo gyva, pilna nesusprantamų, paslaptinių būtybių ir reiškinių. O kas buvo nesusprantama ir nuostabu, tai buvo laikoma dievybe. Todėl senovės lietuviai turėjo daug dievų. Jie garbino saulę, mėnulį, žvaigždes, perkūną, ugnį ir kt. Šventi buvo miškai, ežerai, kalnai, kai kurie augalai ir žvėrys. Visa gamta buvo pilna dievybių dvasių. Senovės lietuviai taip pat tikėjo į pomirtinį gyvenimą. Jie mirtį suprato kaip persikėlimą į kitą pasaulį. Todėl lietuviai laidodavo mirusius su jų mylimiausiais daiktais: su viskuo, kas žmogui buvo naudinga, gyvam esant.

Kai vyko Lietuvos valstybės kūrimasis, lietuviai dar tebebuvo pagonys. Lietuvos kaimynai, rusai ir lenkai, apsikrikštijo dešimtmėje amžiuje. Pradėjus Mindaugui valdyti Lietuvos žemes tryliktame amžiuje, jam teko nemažai kariauti su kaimynais, ypač su kryžiuočiais ir kardininkais. Kai kuriems Lietuvos kunigaikščiams nepatiko Mindaugo valdymo sistema, tai jie nuvyko pas Lietuvos priešus, ieškodami pagalbos. Žinoma, kryžiuočiai ir rusai sutiko pagalbos duoti, nes tuo atsirado gera proga puldinėti Lietuvą iš visų pusių. Kryžiuočiai buvo stipriausi Mindaugo priešai, todėl Mindaugas bandė su jais pradėti derybas. Jis žinojo, kad kryžiuočiai, puldami Lietuvą, skelbė pasauliui norį tik Lietuvoje įves-

ti krikščionybę. Mindaugas pranešė kryžiuočiams, kad jis apsikrikštys su sąlyga, jei Lietuvos jie daugiau nebepuldinės.

Kryžiuočiai su tomis sąlygomis sutiko, ir 1251 m. Livonijos ordino magistras Andrius pakrikštijo Mindaugą kartu su jo žmona Morta ir kitais artimaisiais. Tai buvo pirmasis Lietuvos krikštas. Tačiau, nors buvo pakrikštytas valdovas su kai kuriais didikais, daugumas lietuvių pasiliko ištikimi senajam tikėjimui. Lietuva tebebuvo pagoniška, o krikščionybės pradžia išnyko su Mindaugo nužudymu.

Kai keturioliktame šimtmetyje Jogaila pradėjo valdyti dalį Lietuvos, visas Lietuvos vidus buvo kritiškoje padėtyje. Lietuva tuo metu buvo didelė valstybė. Jos gyventojų sudėtis tautybės ir tikybos atžvilgiu buvo labai nevienoda. Nors lietuviai dar tvirtai laikėsi pagonybės, bet krašto viduje jau buvo daug krikščionių, ir pagonių tikėjimui darėsi sunkiau išsilaikyti, ypač, kad visi Lietuvos kaimynai jau seniai buvo krikščionys. Jogailai buvo siūloma vesti Maskvos kunigaikštę. Jeigu tai būtų įvykę, Lietuva būtų pasidariusi pravoslaviška. Jeigu lietuvių tauta būtų priėmusi krikštą iš Rusijos, tai šiandien ji būtų minima tik istorijos vadovėliuose, kaip seniai išnykusi valstybė. Gerai, kad Jogaila ėjo prieš savo šeimos ir valstybės nuotaiką, pasirinkdamas žmoną Lenkijos sosto ipėdinę Jadvygą.

Prie šių vedybų taip pat buvo pridėta sąlyga: visa Lietuva turėjo būti apkrikštyta. 1386 metų vasario 15 dieną Krokuvoje įvyko Jogailos ir kitų Lietuvos kunigaikščių krikštas. Vienas iš apkrikštytųjų buvo ir Vytautas Didysis.

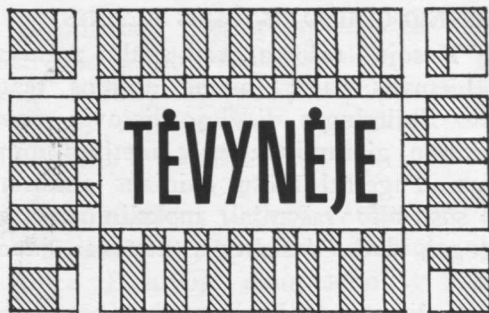
1386 m. pabaigoje ir 1387 m. pradžioje Jogaila ir Vytautas Didysis, kitų didikų lydimi, ryžosi apkrikštyti visą Lietuvą. Jie iškirsdino šventuosius ąžuolus, užliejo šventąją ugnį. Dvasininkai krikštijo vyrus ir moteris būriais, kad būtų greičiau, visam būriui duodami vieną krikščionišką vardą. Visa Lietuva (be Žemaitijos) buvo taip apkrikštyta. Lietuvoje buvo uždrausta praktikuoti senąjį tikėjimą, rinktis šventosiose vietose, garbinti medžius, žalčius, gamtos

jėgas. Kunigaikščiai pristatė Lietuvoje bažnyčių, kryžių, koplyčių. Vilniuje įsteigė vyskupystę, pasiuntė daug lietuvių mokytis kunigais į svetimus kraštus, gausiai apdovanojo krikščioniškuosius Dievo namus turtais. Seni dokumentai taip pat rodo, kad Jogaila išvertė maldą "Tėve mūsų" į lietuvių kalbą.

Trečiasis Lietuvos krikštas buvo Žemaitijoje. Kai 1387 m. Lietuva priėmė krikščionių tikėjimą, žemaičiai liko neapkrikštyti. Kryžiuočiai, kurie buvo juos užėmę, nepastatė nė vienos bažnyčios, neatsiuntė nė vieno kunigo, kad paaiškintų žmonėms apie naują tikėjimą. Kai Žemaitija pagaliau grįžo Lietuvai, Vytautas Didysis ragino žmones krikštytis, pats aiškino jiems tikėjimą, o po to pastatė daug bažnyčių.

Iš pradžių lietuviams buvo sunku priprasti prie naujojo tikėjimo, ypač, kad kunigai ir dvasininkai, kurie atvykdavo į Lietuvą, nemokėjo lietuvių kalbos, tad žmonės jų nesuprato. Truko daug laiko, kol tikėjimo sėkla Lietuvoje pradėjo augti, bręsti, kol lietuviai tapo tikraisiais Bažnyčios nariais, o ne tik pakrikštytais pagonimis. Su krikščionybės įvedimu Lietuva pasuko savo kelią į Vakarus, ne tik dvasiškai, bet ir kultūriškai įsijungdama į Vakarų tautų šeimą. Krikščionybė atnešė Lietuvai šviesą — vieną iš žymesniųjų Europos universitetų — Vilniaus universitetą. Lietuviai katalikai, geriau pažinę ir pamilę Kristaus mokslą, pasižymėjo gyvu ir giliu tikėjimu. Krikščionybė davė lietuvių tautai stiprų charakterį, nes Lietuva, per daugelį šimtmečių kovodama su savo priešais, nepalūžo.

Nors dabar Lietuva yra pavergta, ir okupantai stengiasi išplėsti krikščionybę iš lietuvių širdies, ji yra labai stipri, giliai įleidusi šaknis. Krikščionybės tvirtumą galime matyti iš "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikų", kurios pagrindyje eina jau apie penkiolika metų. Taigi krikščionybė atnešė Lietuvai Vakarų kultūrą, raštą ir tvirtą tikėjimą. Krikščionybė guodžia ir stiprina lietuvius nelaisvės dienomis, ji padės grąžinti Lietuvai laisvę.

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

VARGONAI LIETUVOS BAZNYČIOSE

Seniausi Lietuvoje išlikę vargonai yra XVIII a. antrosios pusės. Žymiausias to meto vargonų meistras buvo Adomas Gotlibas Kasparinis. Atvykęs iš Karaliaučiaus, jis apsigyveno Vilniuje ir pastatė vargonus ne tik čia, bet ir kituose Lietuvos miestuose.

Vertingiausi istoriniai Lietuvos vargonai stovi Vilniuje Dominikonų bažnyčioje ir Tytuvėnuose. Iš viso Lietuvoje yra apie 400 mažų ir didelių vargonų. Vieni jų daryti svetimšalių specialistų, kiti vietinių meistrų. Šiuo metu kultūros paminklų sąrašuose 115 senų vargonų. Restauruotojai siekia atstatyti buvusias detales.

Vilniuje, Respublikiniame kultūros paminklų restauravimo trešte, yra vargonų restauravimo dirbtuvė. Ją prieš penkiolika metų kartu su kitais entuziastais įkūrė Lietuvos kompozitorių sąjungos narys, muzikos kritikas ir muzikologas Rimantas Gučas. Dar mokydamasis Konservatorijoje pas profesorę Jadvygą Čiurlionytę, R. Gučas domėjosi liaudies muzika.

Dideli darbai laukia restauruojant Dominikonų bažnyčios vargonus, kurie turi daugiau kaip trisdešimt registrų. Per penkiolika restauravimo dirbtuvės darbo metų, meistrai restauravo dvidešimt šių sudėtingų muzikos instrumentų. Nidos istorijos muziejuje pastatyti nauji vargonai, kurių visas detales pagamino patys dirbtuvės specialistai. Jais galima atlikti labai platų repertuarą. Panevėžio ir Šešuolių vargonų muzika po restauravimo buvo įrašyta į plokšteles. Šių plokštelių leidimus pirkto užsienio šalys. (Tiesa)

MAIRONIO GIMIMO 125-TOSIOS METINĖS

“Tiesoje” rašoma, kad spalio mėn. 26 d. Lietuvos valstybiniame dramos teatre įvyko iškilmingas didžiojo lietuvių poeto Maironio gimimo 125-tųjų metinių minėjimas. Pagerbti mūsų dainiaus atminimo čia susirinko rašytojai, mokslininkai, pedagogai, darbo kolektyvų atstovai, jaunimas.

Minėjamą pradėjo organizacinės komisijos Maironio gimimo 125-osioms metinėms paminėti pirmininkas, Lietuvos rašytojų sąjungos valdybos pirmininkas A. Maldonis.

Rūpinamasi poeto atminimo įamžinimu. Prieš dešimtmetį respublikos vyriausybės rūpesčiu Kaune iškilo Maironio paminklas, kurį sukūrė skulptorius Gediminas Jokubonis. Dabar, pažymint poeto gimimo 125-ąsias metines, Kaune, Literatūros muziejuje memorialiniame Maironio bute po restauravimo lankytojus sutiks jo svetainė — reikšmingų literatūrinių susitikimų vieta. Atlikti nemaži poeto gimtinės tvarkymo darbai Raseinių rajone. Pasandravį ir Bernotus sujungė Maironio takas, ir ateityje ši brangi kiekvienam iš mūsų vieta gali tapti reikšmingu literatūriniu memorialu. Betygalos vidurinei mokyklai suteiktas Maironio vardas. Parengtas naujas Maironio raštų tritomis, kuriame bus visa grožinė jo kūryba. Vyriausybės nutarimu, poeto vardas bus įamžintas ir jo apdainuotame Vilniuje — viena iš gatvių bus pavadinta Maironio vardu. (Tiesa)

ISTEIGTA M. K. ČIURLIONIO DRAUGIJA

Kaune įsteigta Mikalojaus Konstantino Čiurlionio draugija. Ji rūpinsis žymaus lietuvių dailininko, kompozitoriaus, kultūros ir visuomenės veikėjo M.K. Čiurlionio palikimo saugojimu, kūrybos propagavimu. Naujoji draugija veiks kaip Kultūros fondo padalinys. Jos būstinė — M.K. Čiurlionio dailės muziejus. Į steigiamąjį susirinkimą atvyko apie 50 žmonių iš visos Lietuvos. Išrinkta vienuolikos žmonių taryba. Į ją įeina įvairių profesijų atstovai. Draugijai pirmininkauja Lietuvos kultūros fondo

valdybos narys, muzikologas, žinomas “čiurlionistas” profesorius Vytautas Landsbergis. (Tiesa)

LIETUVOS DAILININKŲ SUVAŽIAVIMAS

Lapkričio mėnesį Vilniuje dvi dienas vyko Lietuvos dailininkų vienuoliktasis suvažiavimas. Kūrybinės sąjungos nariai kalbėjo apie naujausius darbus, kėlė aktualias persitvarkymo problemas, svarstė pasiūlymus, kaip toliau aktyvinti, demokratizuoti meninį gyvenimą, turtinti internacionalinių ryšių tradicijas, rūpintis kultūriniu palikimu, kelti visuomenės estetinę kultūrą, sąžiningai atlikti savo pašaukimą — kurti aukšto idėjinio ir meninio lygio dailės kūrinius.

“Tiesa” rašo, kad pastaruoju laikotarpiu kasmet Lietuvoje ir už jos ribų surengiama vidutiniškai apie 150 planinių parodų. Vienas iš reikšmingiausių parodinio gyvenimo įvykių buvo šiemet Maskvoje surengta didelė apžvalginė lietuvių dailės paroda, skirta Spalio socialistinės revoliucijos 70-osioms metinėms. Parodoje — beveik 2000 darbų, sukurtų 500 autorių. Tai buvo pirmą kartą visuomenei pateikta tokia išsami ir visapusiška dabartinės Lietuvos dailės apžvalga. (Tiesa)

AŠTUNTASIS VALSTYBINIS MUZIEJUS KAUNE

Pirmuosius lankytojus čia sutiko Medicinos ir farmacijos istorijos muziejus. Jis įsikūrė restauruotame dviejų aukštų šešioliktojo amžiaus pastate Rotušės aikštėje. Muziejaus eksponatai pasakoja apie medicinos mokslo raidą Lietuvoje. Nušviečia buvusio Kauno universiteto medicinos fakulteto ir Kauno medicinos instituto kolektyvų pedagoginę ir mokslinę veiklą. Parodo žymiausius Lietuvos medikų pasiekimus. Šiandien jau čia saugoma apie 10 tūkstančių eksponatų. Muziejaus direktorius Tauras Mekas. (Tiesa)

SIEMET DARGANOS NEĮKYRĖJO

Lietingi orai net vasarą pavadinami rudeniškais. Tačiau šio rudens apkaltinti lietumis negalėtume: ne tik spalį, bet ir lapkričio pirmąjį dešimtmetį lietingi, darganoti orai neįkyrėjo. Dienos dažniausiai bu-

vo tykios ir saulėtos. Labai nebūdingos lapkričiui — pereinamajam mėnesiui tarp rudens ir žiemos.

Orų nukrypimai nuo normos pasitaiko kasmet. Vienais metais jos būna ryškesnės, kitais silpnesnės. Šiais metais oro temperatūra Lietuvoje vis krypsta į šaltąją pusę. Lapkričio pirmąjį dešimtadienį ji buvo keliais laipsniais žemesnė už vidutinę daugiametę. Kritulių kiekis nesiekė nė pusės normos. Tokius orus nulėmė anticiklonas, ilgą laiką buvęs virš Vakarų Europos ir turėjęs įtakos Pabaltijo kraštams.

Savaitės vidury Šiaurės Atlante suaktyvėjo ciklonų veikla. Pabaltijoje visur lijo, smarkiau vakarinėje dalyje. Pirmą kartą ši rudeni buvo lijudra.

J. TUMUI-VAIŽGANTUI SKIRTA PARODA

Spalio 15 dieną Panevėžio rajone, Krekenavos apylinkės Ustronės vienkiemyje, atidaryta nuolatinė paroda, skirta J. Tumo-Vaižganto gyvenimui ir veiklai.

1902 m. atkeltas į nuošalią Vadaktelių parapiją, Vaižgantas čia išgyveno trejus metus ir nuolat lankydavo tuometinius Ustronės šeiminkus — Vidugirių šeimą. Sodybos svirne Vaižgantas rašė „Aukštaitiškus vaizdelius“, vėliau įėjusius į „Pragiedrulus“. Čia jis bendravo su knygnešiais J. Bieliniu ir K. Udru, rūpinosi lietuviškos spaudos pergabenimu ir platinimu. Svirne buvo įrengta knygų slėptuvė.

Apleistą, begriūvantį svirną atstatė Panevėžio tarpukinė gyvulininkystės įmonė. Kaunietis architektas V. Šepkus, o rajono centrinė biblioteka ir kraštotyrininkai parengė svirne parodą, atspindinčią Vaižganto-rašytojo, visuomenės veikėjo, spaudos darbuotojo gyvenimą ir kūrybinę veiklą.

Parodos atidarymo dieną į Ustronę suvažiuavo keletas šimtų žmonių — kultūros darbuotojų, kraštotyrininkų, mokytojų, moksleivių. Šioje šventėje dalyvavo Vaižganto kūrybos tyrinėtoja, filologijos mokslų kandidatė A. Vaitekūnienė.

Ustronės svirnas pradėjo antrąjį savo gyvenimą. Muziejus čia nuolat veiks. Paroda bus papildoma naujais dokumentais

ir eksponatais. Svirną tapytais knygnešių portretais papuošė liaudies meistras L. Juozonis. Atstatytas svirnas taip pat įrašytas į rajono architektūros paminklų sąrašą. (Literatūra ir menas)

TRŪKSTA DANTIMS VALYTI PASTOS?

„Literatūroje ir mene“ rašoma, kad šiandien Lietuvoje daug kam iš burnos sklinda nei šioks, nei toks kvapas. Palangoje, Klaipėdoje, Šiauliuose, net pačiame Vilniuje. Traukiniuose, autobusuose, kino salėse, net akademiniuose teatruose. Nemalonu ir nelabai gražu. Uoslesniems, juslesniems tas tvaikutis nosį riečia, nuotaiką gadina.

Ar žmonės dantis nustojo valyti? Švarinti burnas liovėsi? Eikite per vaistines, maisto, galanterijos parduotuves ir vargu aptiksite bent vieną dantų pastos tūbelę. O pernai jų buvo pilna net spaudos kioskuose. Kas nutiko? Atsakymas visur vienas — kiek gaunam, tiek bematant paroduodam.

Vilniuje prekybos valdybos pramoninių prekių skyriuje buvo gauta per devynis mėnesius 390 tūkstančių tūbų pastos, daugiau nei per tokį pat praėjusių metų laikotarpį. Ir vis tiek jos pritrūko. Pernai prekybos tinkle pastos buvo mažiau, ir visiems užteko iki valiai. Net kelių rūšių.

Štai statistika. 1984-aisiais, 1985-aisiais, 1986-aisiais visai Lietuvai buvo gauta kasmet po 7 milijonus 500 tūkstančių tūbų pastos. Tokie buvo skirti fondai, ir jų visiškai pakako. Kas pasidarė šiemet? Pastos buvo paprašyta ir gauta tiek pat. Tačiau „vartotojai“ ėmė staiga „smarkiau“ dantis valyti. Kaip ir pavasarį — „saldyti arbatą“.

Juokas gal ir pro ašaras, bet dantis šveisti reikia. Mūsų prekybininkai išradin-gi. Ką jie sugalvojo? Ogi kultūrinės bei ūkinės prekes išmainė su bulgarais ir lenkais į keturis šimtus tūkstančių tūbų pastos. Menkas biznesis. Juolab, kad pastos vis tiek stygius. Pasirodo ir vietinė, ir ypač importinė, tinkama „kokteiliams“. Jiems gaminti kitas geras „komponentas“ — čemeryčių vanduo. Tas irgi buvo dingęs.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

LIETUVIŲ KALBOS KOMISIJOS LAIMĖJIMAS

Jau nepriklausomybės metu mūsų kalbininkai nuolat kėlė klausimą dėl kai kurių mūsų rašybos taisyklių, spragų, neaiškumų. Buvo siūlyta visokių reformų, bet nebuvo spėta jų įvykdyti. Atėjus į Lietuvą rusams, beveik visi mūsų žymiausieji kalbi-

Nors nuo jo, sako, ne tik plaukai dailiau auga, jų šaknys stiprėjančios, bet ir, sarmata sakyti, utėlės iš galvų išnykstančios.

Kaip čia dabar išeina. Ar žmonės stauga savo dantų ir plaukų grožiu susirūpino?

Pagal Prekybos ministerijos pranešimą, šiemet per paskutinį ketvirtį Lietuva dar turi gauti apie 2 milijonus 200 tūkstančių tubų pastos. Bet jeigu šitaip ir toliau bus eikvojama "kokteiliams", tai į Naujųjų metų "Traviatą" ateisime ne tik su nemalonia smarvele, bet ir su pajuodusiais dantimis. Ims tau kas ir be jokių ceremonijų išvoš: "Tamsta dvoki, tamsta nekultūringas!"

Kokia išeitis? Vyresniojo amžiaus žmonės prisimena, kai Lietuvoje buvo gaminami paprasčiausi dantų valymo milteliai. Dantys blizgėdavo. O gal įvesti dantų pastos korteles? Pasaulis neregėjo dar tokių dalykų. Gėda.

Nors valstybinės degtinės pardavimas smarkiai sumažintas, apsinuodijimų nuo visokiųjų bjaurybių dar labiau padidėjo — plinta toksikomanija, narkomanija. (Literatūra ir menas)

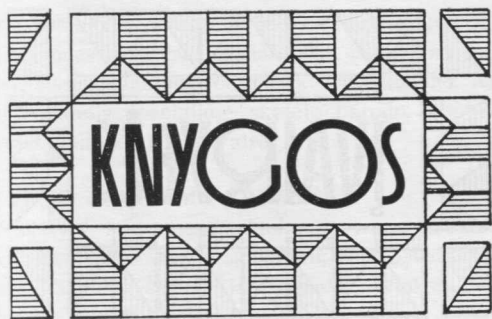
ninkai pasitraukė į vakarus. Nors Lietuvoje domėjimasis kalbos dalykais nesustojo, bet trūko jėgų imtis konkretesnių ir didesnių užsimojimų. Tačiau jaunimo domėjimasis lietuvių kalba nesustojo, galbūt jis dar padidėjo. Daugelis ryžosi studijuoti universitete lietuvių kalbą. Pamažu priaugo gerų kalbininkų. Visiems buvo aišku, kad reikia tęsti dar nepriklausomybės laikais kalbininkų pradėtą rašybos suvienodinimo ir patobulinimo darbą.

Pagaliau 1976 metais pasirodė įvairių kalbininkų kolektyvinis darbas "Lietuvių kalbos rašyba ir skyryba". Kaip šios knygos pratarinėje rašoma, čia buvo "stengtasi apžvelgti ne tik aiškius, bet ir kalbos praktikoje nenusistovėjusius rašybos bei skyrybos atvejus ir juos kiek galima suvienodinti. Atsižvelgta į spaudoje keltas pastabas bei pasiūlymus šiais klausimais. Ką nors keičiant, darbo autorių bei rengėjų tikslas buvo palengvinti lietuvių kalbos rašybą bei skyrybą".

1977 metais prie Lietuvos Mokslų Akademijos buvo įsteigta Lietuvių kalbos komisija, kuriai pirmininkavo K. Korsakas, o sekretoriavo K. Ulvydas. Komisija tuoj ėmėsi darbo. Pasinaudodama "Lietuvių kalbos rašybos ir skyrybos" rekomendacijomis, svarstė vieną po kito ten pateiktus klausimus, juos priimdama, modifikuodama ar atmesdama.

1984 m. ši komisija buvo atnaujinta; pirmininku buvo išrinktas J. Palionis, o sekretorium — A. Piročkinas. Komisija tęsė darbą toliau, ypač daug diskutuodama ir svarstydamą svetimų kalbų asmenvardžių ir vietovardžių rašymą bei transkripciją.

Po šios įžangos-paaiškinimo grįžkime prie rašinėlio temos — koks buvo tas Lietuvių kalbos komisijos laimėjimas? Minėtame leidinyje "Lietuvių kalbos rašyba ir skyryba", aiškinant apie didžiųjų raidžių rašymą, tarp kitko buvo minima, kad didžiąja raide rašomi švenčių pavadinimai: Naujieji metai, Gegužės pirmoji, Pergalės diena, Tarptautinė moters diena... Joninės, Petrinės, Užgavėnės, Sekminės, Kalėdos, Žolinė, Vėlinės, Velykos.

Nauji leidiniai

Danutė Bindokienė. LIETUVIŲ KALBOS VADOVĖLIS. Kristijono Donelaičio lituanistinių mokyklų leidinys 1987 m. Spaudė Mykolo Morkūno spaustuvė. 160 psl., kaina nepažymėta.

Tai, galima sakyti, yra lietuvių kalbos gramatikos supopuliarinimas, pridėdant vieną kitą priedelį. Jaunimui ji bus naudinga. Čia trumpai kalbama apie fonetiką, kalbos dalis, kirčiavimą. Taip pat yra naudingas skyrelis "Kai kurių sunkesnių žodžių rašyba". Pridėta ir trupučiukas kalbos istorijos: apie indoeuropiečių prokalbę ir baltų kalbų šaką. Gaila, kad pasitaiko viena kita korektūros ar neapsižiūrėjimo klaida.

Vladas Kulbokas. LIETUVIŲ LITERATŪRINĖ KRITIKA TREMTYJE. II da-

Kai komisija svarstė šį klausimą, matyt, įsikišo Partija ir po komunistinių švenčių išskaičiavimo liepė pridėti šią pastabą: "Tokie švenčių pavadinimai, kaip: joninės, petrinės, vėlinės, užgavėnės, sekminės, kalėdos, velykos, pagal įsigalėjusią tarybinių metų tradiciją, rašomi mažąja raide". Taip buvo komisijos nutarta 1978 m. kovo 30 d. Bet štai 1987 m. kovo 19 d. komisijos buvo nutarta tą pastabą išbraukti. Tai čia ir yra tas mūsų minėtas komisijos laimėjimas, dėl ko ją reikia sveikinti.

Ta pridėta pastaba, tas įsakymas švenčių vardus rašyti mažąja raide, be abejo, buvo tikra nesąmonė ir kvailystė. Tokius žodžius vartojo ir vienas aukštas partijos pareigūnas, su kuriuo kartą teko šiuo klausimu

lis. Išleista Veronikos ir Vlado Kulbokų lėšomis 1987 m. Spaudė Vlado Vijeikio spaustuvė. 215 psl., kaina nepažymėta. Knygoje yra 1973-1986 metų laikotarpio išeivijos lietuvių literatūros apžvalga.

Antanas Gustaitis. PAKELĖJE Į PAŽADĖTAJĄ ŽEMĘ. Satyrinės elegijos. Aplankas ir knygos iliustracijos Prano Lapės. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas 1987 m. Leidyklos adresas: 7338 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629. Spaudė M. Morkūno spaustuvė.

Šiuose humoristiniuose eilėraščiuose Antanui Gustaičiui charakteringu stiliumi apžvelgiamas mūsų visuomenės kasdieninis gyvenimas.

METMENYS. Kūryba ir analizė. 1987 m., Nr. 53. Redaguoja Vytautas Kavolis, Dickinson College, Carlisle, PA 17013. Administracija: Marija Paškevičienė, Aleksas Vaškelis, 3113 W. Vina del Mar Blvd., St. Peterburgh Beach, FL 33706. Techninė redaktorė Henrieta Vepštienė. Dailės priežiūra: Vytautas O. Virkau. Eina dukart per metus. Metinė prenumerata — 15 dol., šio nr. kaina 8 dol.

Į LAISVĘ. Nr. 100/137/. Rezistencinės minties ir politikos žurnalas. Leidžia Lietuvių fronto bičiuliai triskart per metus. Re-

kalbėtis. Kiekvienam aišku, kad toji pastaba buvo įdėta ne kokiais nors moksliniais ar lingvistiniais sumetimais, bet grynai partiniais ir ateistiniais. Kaip mes, tikintieji, Dievo vardą iš pagarbos rašome didžiąja raide, taip jie, netikintieji, krikščioniškų švenčių vardus norėjo rašyti mažąja raide iš paniekos.

Visi šios komisijos nutarimai buvo pirmiau spausdinami "Kalbos kultūroje", "Mūsų kalboje" ir kituose leidiniuose; dabar jie visi išleisti atskira brošiūrėle "Mokslo" leidyklos Vilniuje 1987 m. Tiems, kurie domisi mūsų rašyba, būtų naudinga šią brošiūrėlę įsigyti per savo draugus ir pažįstamus Lietuvoje. Brošiūrėlės pavadinimas: "Lietuvių kalbos komisijos nutarimai".

daguoja Juozas Baužys, 9124 Sandpiper Ct. Orland Park, IL 60462. Administracija: Jonas Prakapas, 14 Thelma Dr., Bakersfield, CA 93305. Metinė prenumerata: JAV, Kanadoje ir Australijoje — 10 JAV dol., Europoje ir P. Amerikoje — 7 JAV dol.

TĖVYNĖS SARGAS. Nr. 2/67/. Redaguoja Algirdas J. Kasulaitis, 894 East 223rd St., Euclid, OH 44123. Administracija: Adomas Viliušis, 4050 S. Campbell, Chicago, IL 60632. Leidžia Popiežiaus Leono XIII literatūros fondas. Viršelį piešė Paulius Jurkus.

LITUANUS. Vol. 33, No. 3. Ši numerį redagavo Vilius L. Dundzila. Redakcijos ir administracijos adresas: Lituanus, 6621 S. Troy St., Chicago, IL 60629. Leidžiamas 4 kartus per metus. Metinė prenumerata: knygynams ir institucijoms — 15 dol., kitiems — 10 dol.

Vaclovas Biržiška. **LIETUVOS STUDENTAI UŽSIENIO UNIVERSITETUOSE XIV-XVIII amžiais.** Redagavo ir papildė Mykolas Biržiška su Adolfo Šapokos įvadu. Išleido Lituanistikos institutas 1987 m. 217 psl., kaina nepažymėta.

ŠVIETIMO GAIRĖS. Lietuviškojo ugdymo žurnalas mokyklai ir šeimai. Nr. 38. Redaktorius ir administratorius — Juozas Plačas, 3206 West 65th Pl., Chicago, IL 60629. Leidžia JAV LB Švietimo taryba. Metinė prenumerata — 5 dol.

PIRMIEJI ŽINGSNIAI. Kr. Donelaičio lituanistinių mokyklų mokinių laikraštėlis. Nr. 1/113/. Spaudai paruošia ir redaguoja mokyt. Gražina Sturonienė. Leidžiamas 4 kartus per mokslo metus.

■ Maironio gimimo 125 metų sukaktis buvo iškilmingai paminėta Ukrainos sostinėje Kijeve. Buvo skaitomi į ukrainiečių kalbą išversti jo eilėraščiai.

■ Bavarijos televizijoje, Miunchene, nuo 1987 m. vasario mėn. buvo duodama suaugusiems religinė katekizmo programa "Tikiu". Buvo 30 savaitinių transliacijų.

"PASVYVAUS RŪKymo" GRĖSMĖ

Londono psichiatrijos instituto duomenimis, kasmet apie tūkstantis nerūkančių anglų miršta nuo "pasvyvaus rūkymo" pasekmių. Taip pat nustatyta, jog kvėpuoti cigarečių dūmais yra net žalingiau negu rūkyti. Tokiuose "antriniuose" dūmuose nikotino ir anglies oksido yra du kartus daugiau, o kancerogeninių nitrozaminų net 10 kartų daugiau negu "pirminiuose" dūmuose.

Tad suprantama, kaip yra negražu ir nemangu rūkyti viešose vietose, kur yra nerūkančiųjų.

APIE PIEVAGRYBIUS

Daugelyje Europos šalių draudžiama pakelių žole šerti gyvulius, nes joje susikaupę daug sunkiųjų metalų iš automobilių išmetamųjų dujų. Dar didesniais sugebėjimais kaupti metalus pasižymi pievagrybiai. Jie kaupia šviną, kadmį, gyvsidabrį ne tik iš išmetamųjų dujų, bet ir iš pramonės įmonių dūmų. Suomių ekologai jau naudojami šia pievagrybių savybe, norėdami nustatyti įmonių daromą žalą aplinkai. Pvz., taip buvo išaiškinta, jog viena Helsinkio įmonė išleidžia į orą per daug kadmio.

PRIETAISAI NUSTATYTI GIRTUMUI

Prancūzijoje įvestos naujos taisyklės, pagal kurias vairuotojo girtumas nustatomas ne tik matuojant alkoholio kiekį kraujyje, bet ir iškvepiamame ore; leistinos normos atitinkamai: 0,8 g alkoholio viename litre kraujo, 0,4 mg viename litre iškvepiamo oro.

Alkoholio kiekiui nustatyti yra sukurti elektroniniai prietaisai: etilotestas ir etilometras. Etilotestas turi miniatiūrinį siurbį, kuris, surinkęs orą nuo vairuotojo burnos, parodo net ir nežymų alkoholio kiekį. Jo koncentracija nustatoma kraujo analizėmis arba etilometru. Etilometras vairuotojo išpučiamą orą tiria infraraudonaisiais spinduliais.

Prancūzijoje gaminamas portatyvinis elektroninis prietaisas, kuriuo pats vairuotojas gali savarankiškai nustatyti girtumą.

kiškai pasitikrinti alkoholio kiekį kraujyje. Per kelias sekundes prietaisas išanalizuoja išpučiamą orą, ir prietaiso ekrane pasirodo, kiek yra alkoholio. Rodyklės padėtis specialioje skalėje parodo, ar vartotojas gali sėsti prie vairo.

ŠIRDIS IR GYVENIMO TRUKMĖ

Nustatyta, kad visų žinduolių gyvenimo trukmė, išmatuota širdies dūžių skaičiumi, yra beveik vienoda. Banginio širdis, jam ilsintis, tvinksi 15-16 kartų per minutę, o pelės — apie 600 kartų, bet ir milžino banginio, ir mažytės pelytės širdys per visą gyvenimą susitraukia 740 milijonų kartų.

KILIMAS SUSIURBIA DULKES

Čekoslovakijos įmonė "Fatra" pradėjo gaminti naujo tipo grindų dangą "Novoplast". Ši danga pati susiurbia purvą ir dulkes nuo padų. Pakanka pereiti tokiomis tamsiai mėlynos spalvos grindimis, ir ant batų nebelieka dulkių. Šis veikimas pagrįstas elektrosstatinėmis savybėmis polimero, iš kurio gaminami kilimai. "Novoplastas" sugeria dulkes ir iš oro. Jam specialiai parinkta tokia spalva, kad būtų galima iš akies nustatyti sintetinių plaukelių užterštumą. Kai dulkių prisirenka daug, kilimas pašluostomas drėgnu skuduru; išdžiūvęs vėl siurbia dulkes.

"Novoplastas" bus klojamas priimamuosiuose, ligoninių ir poliklinikų koridoriuose, operacinėse ir mikroelektronikos kambariuose. Visur, kur ore neturi būti dulkių.

VAIKAMS ASPIRINAS KENKIA

Anglijoje nebepardavinėjami aspirino pagrindu parengti vaistai vaikams, nes JAV atlikti tyrimai parodė esant ryšį tarp aspirino vartojimo ir Rea sindromo. Ta vaikų liga dažnai yra mirtina, o išlikę ją persirgę vaikai turi sunkių smegenų sutrikimų. Normaliai Rea sindromas retai pasitaiko — juo Anglijoje serga penki iš milijono vaikų.

Tyrimai parodė, kad aspirinu gydyti vaikai nuo gripo ar vėjaraupių 25 kartus dažniau gali susirgti Rea sindromu. Tėvams patariama neduoti aspirino vaikams iki 12 metų.

NUODINGOS MEDŽIAGOS ARKTIKOJE

Baltosios meškos, gyvenančios baltųjų Arktikos ledynų platybėse, pasirodo, jau turi savo organizmuose įvairių nuodingų cheminių medžiagų, pvz., DDT ir kitų. Į Arktiką chemines medžiagas atpučia vėjas už tūkstančių ar dešimčių tūkstančių mylių. Jos patenka į vandenį, iš jų — į žuvų ir ruonių organizmus, o per pastaruosius kliūva ir baltosioms meškoms.

Škotas su savo žmona sugalvojo adoptuoti kūdikį. Jiems buvo pasiūlyta graži, sveika, maloni mergytė. Žmona su pasiūlymu sutiko, o vyras — ne.

— Tai kodėl tu nesutinki? — paklausė žmona.

— Betgi, brangioji, mes turime adoptuoti berniuką, o ne mergaitę. Argi tu neatsimeni, kad, važiudami traukiniu, radome berniuko kepurę. Kurgi mes ją dėsime, adoptavę mergaitę?

~ ~ ~

— Jūs šitokią bjaurybę vadinate moderniu menu? — užsipulė sena ponja meno galerijos direktorių.

— Atsiprašau, ponja, — švelniai atsakė direktorius, — jūs žiūrite ne į modernų paveikslą, bet į paprastą veidrodį.

~ ~ ~

Kai vienas Vatikano tarnautojas paklausė popiežių Joną XXIII, kokiom valandom popiežius norėtų, kad Šv. Petro bazilikos stogas būtų uždarytas turistams, popiežius nesuprato klausimo. Buvo paaiškinta, kad yra nusistovėjęs toks paprotys: kai popiežius eina pasivaikščioti po Vatikano sodus, kad smalsios turistų akys jo nesektų, ant bazilikos stogo jie neleidžiami. Šv. Tėvas nusišypsojo ir pasakė:

— Palikite stogą atvirą. Aš pasižadu savo elgesiu turistų nepapiktinti. . .

~ ~ ~

Kai Chruščiovas lankėsi Austrijos sostinėje Vienoje, buvo jo garbei suruoštas banketas. Vaišių

VAISTAI NUO PLIKIMO?

Žurnale "Chemical and Engineering News" rašoma, kad Houston mieste (Texas) paduotas prašymas leisti vartoti diaksozidą kaip tepalą nuo plikimo. Iki šiol šie vaistai vartoti kaip injekcijos kraujospūdžiui mažinti ir kaip vidiniai vaistai padidinti cukraus kiekiui, sergant kasos vėžiu.

metu Chruščiovas pirštais kabino iš druskinės druską ir barstėsi valgi. Chruščiovienė, pastebėjusi, kad šitokiu jos vyro elgesiu stebisi kiti diplomatai, pasilenkusi jam į ausį pašnibždėjo:

— Čia peilis, su peiliu. . .

— O kuriam? — tyliai paklausė Chruščiovas. . .

~ ~ ~

Per tikybės pamoką seselė užklausė vienos mergaitės, kas buvo Mozė.

— Tai buvo faraono dukters vaikas, — atsakė mergaitė.

— Ne visai taip, — pataiso seselė. — Mozė nebuvo jos tikras vaikas, tik ji rado jį Nilo pakrašty ir parsinešusi užaugino.

— Ha, — nusišypsojo mergaitė, — tai tik taip ji aiškinosi tėvams, parsinešusi vaiką.

~ ~ ~

— Jonai, — sako žmona savo vyrui, — daktaras man patarė bent du mėnesius praleisti kur nors kalnuose. Kur keliausim?

— Pas kitą daktarą, — atsako vyras.

TRUMPAI IŠ VISUR

■ JAV vyskupai, susirinkę į Vašingtoną, vienbalsiai patvirtino sprendimą, kad mokyklose būtų ne gimimo kontrolės klinikos steigiamos, o būtų pabrėžiamas padoraus gyvenimo auklėjimas. Tokį pasiūlymą buvo padaręs Čikagos kardinolas Bernardinas, kuris yra vyskupų komiteto pirmininkas saugoti negimusių gyvybes, vadinamo "Bishops' Pro Life Committee".

■ Romoje, minint 600 metų sukaktį nuo krikščionybės įvedimo Lietuvoje, buvo spaudos konferencija, kurioje dalyvavo 60 italų ir kitų užsienio korespondentų. Vysk. P. Baltakis perdavė užsieny gyvenančių vyskupų kvietimą, kad krikščionių pasaulis išreikštų solidarumą lietuvių tautai, jos krikšto jubiliejaus proga, tuo padedant atgauti religines teises. St. Lozoraitis, Lietuvos atstovas prie Šventojo Sosto, priminė dabartinę religinę padėtį Lietuvoje, pabrėždamas, kad dauguma vakarų demokratiinių valstybių nepripažįsta Lietuvos įjungimo į SSRS.

■ Motinos Teresės įsteigtoji Artimo meilės misioninkų vienuolija jau yra įkūrusi savo padalinius 71-je šalyje, iš viso turi apie 450 namų, apie 3000 seselių ir apie 400 brolių. Vienuolija aptarnauja 119 raupsuotųjų kolonijų, turi 745 vežiojamas klinikas, globoja 186.000 raupsuotųjų, savo 97-se mokyklose moko 14.000 vaikų, priglaudžia 22.000 mirštančių vargšų, maitina 126.000 šeimų. Motina Te-

resė jau sulaukusi 76 metų, bet dar guvi, daug keliauja. Už savo nuostabius darbus varguomenė 1979 m. buvo apdovanota Nobelio premija. Jos įsteigta vienuolija veda 145 namus skurdeivoms ir mirštantiesiems.

■ Lietuvos krikšto jubiliejaus proga evangelikų vardu popiežiui buvo pasiųstas toks raštas: "Lampades multae — Una lux" (Daug lempų — Viena šviesa). Garbė Jėzui Kristui. Popiežiui Jonui II. Mūsų broliui Kristuje! Jūsų Prakilnybei dėkotas už Lietuvių Tautos aspiracijų laiminimą jo gailinio krikšto jubiliejaus proga, broliškai sveikinu Jus Amerikos Lietuvių Evangelikų Reformatų Presbiterionų Bažnyčios ir taip pat viso laisvojo pasaulio lietuvių Evangelikų tarybos vardu. Kartu meldžiu Viešpatį, kad jo Apvaizda įkvėptų kiekvieną dieną Jūsų mintį, kiekvieną Jūsų veiksmą Dievo didesnei garbei ir visos krikščionijos bendram labui per mūsų Viešpatį ir Brolių Jėzų Kristų (Kol 3,15-17). Aleliuja! Kun. Dr. Eugenijus Gerulis".

■ Čikagoje, sulaukę nustatyto 70 m. amžiaus, pasitraukė į pensiją dviejų lietuviškų parapijų klebonai: kun. Bruno Grinis, Šv. Petro ir Povilo par. klebonas miesto pietinėje dalyje, ir kun. Antanas Zakarauskas, Gimimo Švč. M. Marijos par. klebonas Marquette Parke.

■ Zimbabvėje lapkričio 26 d. marksistiniai maištininkai mirtinai užkapojo 16 misininkų, kurių tarpe 5 vaikai ir 7 moterys. Tai buvo pentekostalistai. Vienas jų amerikietis, kitas britas, visi baltieji. Per mažą mergaitę žmogžudžiai pasiuntė žinią — visi kapitalistai turi palikti šį kraštą. Juoz. Pr.

EKSKURSIJA Į PIETŲ AMERIKĄ

Šiais metais ruošiamo dviejų savaitių ekskursiją į Pietų Ameriką nuo balandžio 28 iki gegužės 12 dienos. Aplankysime Buenos Aires, Rio de Janeiro ir Iguassu krioklius. Taip pat bus ekskursija į San Paulo. Visi viešbučiai I klasės. Kelionės kaina — apie 1650 dol. Registruokitės šiuo adresu: American Travel Service Bureau, 9727 S. Western Ave., Chicago, IL 60643. Telef. (312) 238-9787.

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" KONKURSAS

Konkursas baigiasi kovo 1 dieną. Iki to laiko redakcija turi gauti straipsnius. Lai-mėtojams premijos bus įteiktos metinės šventės vakarienėje balandžio 17 d. Jaunimo centre.

Nuoširdi padėka "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" rėmėjams

300 dol. aukojo Ona ir Jonas Motiejūnai.

80 dol. aukojo kun. V. Radvina.

Po 40 dol. aukojo: kun. V. Pavalkis, J. Želvys.

27 dol. aukojo O. Girnienė.

25 dol. aukojo Brighton Pk. apylinkės valdyba.

Po 20 dol. aukojo: Vytauto Didž. šaulių rinktinė, G. Gražienė, O. Vilėniškis, P. Murinas.

17 dol. aukojo Z. Didžbalienė.

Po 15 dol. aukojo: J. Butikas, I. Kazlauskas, A. Šležienė, J. Siaurusaitis.

Po 12 dol. aukojo: prel. J. Balkūnas, R. Ayre.

Po 10 dol. aukojo: M. Stankaitis, J. Mikaila, E. Diminskienė, K. Meškauskas, P. Gruodis, O. Jagėla, J. Miečius, J. Skladaitis, A. Schweickhardt, M. Šiaučiūnienė, S. Juškus, K. Miliūnas, A. Valavičius, T. Varanka, A. Kazlauskas, K. Markus, J. Nausėda, J. Vadopalas, J. Mikulionis, S. Slipavičius, S. Vaišvila, Č. Masaitis, M. Vaškevičius, P. Juodikis, V. Siliūnas, T. Zailskienė, E. Tamošiūnas, A. Pužauskas, A. Lesevičius, V. Valantimas, V. Rapšys, L. Krajauskas, kun. P. Katauskas, K. Majauskas, A. Aviža, M. Dudienė, J. Daunorienė, B. Jakniūnienė, J. Mališka, H. Nagys, R. Girdauskas, S. Paketuras, kun. V. Skilandžiūnas, M. Vencienė.

Po 8 dol. aukojo: J. Stankaitis, S. Blynas, A. Jokūbaitis, S. Prialgauskienė, kun. K. Trimakas.

6 dol. aukojo V. Gailiūnas.

Po 5 dol. aukojo: S. Kybartas, S. Nedienė, V. Graužinis, kun. P. Kura, A. Nelsas, L. Balaišis, B. Andriukaitis, L. Balten, E. Rukuižienė, S. Daučanskas, S. Jonynas, E. Mikalajūnienė, J. Veselka, V. Jarmas, N. Kaminskas, R. Čepulienė, E. Trimakas, C. Selmys, L. Ragas, K. Štuopienė, B. Miselis, S. Stašaitis, A. Bigelis, G. Lapėnas, A. Budreckas, J. Budreika, J. Astas, L. Zurlis, S. Salys, M. Tarvydienė, J. Pleinys, S. Zulpa, V. Gudaitis, J. Vaičeliūnas, E. Vindašius, V. Fidleris, P. Gluoksnys, A. Rukas, P. Vaitkūnas, A. Valaitis, G. Kudžma, A. Stankus, A. Balys, L. Kybartienė, M. Ostrauskas, B. Petrošius, J. Stanaitis, S. Jellionienė, A. Nakas, K. Razauskas, A. Petrašiūnas, J. Lukoševičius, J. Vaidotas, J. Gustainis, M. Jasaitienė, J. Ambrizas, K. Beiga, V. Garbenis, A. Juodvalkis, J. Latvys, D. Petkūnas, E. Susmaras, J. Gramas, S. Kikilas, L. Kezenius, K. Laurinas, J. Arlauskas, A. Augaitis, E. Paužuolienė, V. Šaulys, A. Viliušis, B. Zeikus, G. Biskis, S. Plenienė, O. Damas, G. Dambras, A. Lauraitis, A. Paulius, J. Arvydas, B. Baras, J. Žadeikis, P. Tomaševičius, J. Likander, B. Augustauskienė, T. Glevecas, B. Kasakaitis, R. Kubiliūtė, K. Rožanskas, J. Miceika, V. Urbonas, M. Židžiūnienė, A. Bražėnas, G. Palionis, V. Kazlauskas, B. Sedleckas, K. Štuopis, A. Bigelis, G. Damašius, prel. V. Balčiūnas, B. Rymantas, M. Krasauskas, A. Januška, E. Meilus, D. Valiukėnas, M. Kuras, A. Tumosa, A. Mikėnas, L. Bagdonas, A. Karaliūnas, V. Vizgirda, V. Barius, kun. R. Krasauskas, S. Daržinskis, B. Harris, J. Janušonienė.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarlis. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 312—737-8400. Nekaltai Pradėtosios švenč. M. Marijos seserų spaustuvė, Putnam, Connecticut 06260. Metinė prenumerata — 10 dol., atskiras numeris — 1 dol.